Eesti Mälu Instituut

AASTAARUANNE

2021

Estonian Institute of Historical Memory

ANNUAL REPORT

EESTI MÄLU INSTITUUT
Estonian Institute of Historical Memory

Sisukord

Table of Contents

Eesti Mälu Instituudi 2021. aasta numbrites — 4 — 2021 in Numbers for the Estonian Institute of Historical Memory

Edukas start: Patarei vangla kommunismiohvrite mälestusmuuseumi projekteerimine — 5 — A Good Start: Designing the Museum for the Victims of Communism in Patarei Prison

Instituudi teavitustegevus ja partnersuhted Eestis ning mujal maailmas — 8 — Raising Public Awareness and Forging Partnerships in Estonia and Worldwide

Instituudi teadustöö — 12 — Our Scholarly Work

Suulise ajaloo kogumine jätkub – Kogu Me Lugu aasta — 18 — We Continue Collecting Oral History – the Year of Kogu Me Lugu (Collect Our Story)

Portaal „Kommunismikuriteod“ kasvatab lugejaskonda — 21 — CommunistCrimes Portal's Visitor Numbers are Increasing

Kommunismiohvrite e-memoriaal: tähendusrikas töö nimede taga — 24 — Memorial for the Victims of Communism's Electronic Database: the Work behind the Names

Rahvusvahelised suveülikoolid ehitavad ajaloosildu — 28 — International Summer Schools Building Bridges of History

Toimunud üritused 2021 — 31 — Events in 2021

Täname oma partnereid ja sõpru — 37 — We Thank our Partners and Friends

Eesti Mälu Instituudi 2021. aasta numbrites

2021 in Numbers for the Estonian Institute of Historical Memory

Patarei vangla näituseala „Kommunism on vangla“ on aastatel 2019–2021 külastanud kokku üle 77 000 inimese, ligi 23 000 neist 2021. aasta hooajal.

77 000

More than 77,000 people have visited the Communism is Prison exhibition area at Patarei Prison from 2019 to 2021, with almost 23,000 of them during the 2021 season.

Rahvusvahelist portaali communistcrimes.org loeb üle 200 000 inimese kogu maailmast.

200 000

CommunistCrimes.org has more than 200,000 readers across the globe.

Meie korraldatud üritustest ja muudest tegevustest võttis osa üle 1200 inimese.

1200

More than 1,200 persons attended various events and activities organised by the Institute.

Eesti kommunimiohvrite memoriaali mälestusseinale lisati 250 ohvri nimed.

250

The names of 250 Estonian victims of communism were added to the Remembrance Wall.

Eesti Mälu Instituudi tegevusi ja instituudi töötajate mõtteid kajastati kohalikus ning välismeedias üle 50 korra.

50

The activities of the Estonian Institute of Historical Memory and the thoughts of our staff were reflected in Estonian and foreign media in more than 50 instances.

Edukas start: Patarei vangla kommunismiohvrite mälestusmuuseumi projekteerimine

A Good Start: Designing the Museum for the Victims of Communism in Patarei Prison

MARTIN ANDRELLER,

Eesti Mälu Instituudi juhatuse liige / Board Member of the Estonian Institute of Historical Memory

Patarei kolmandale hooajale sai viimase paari aasta koroonapiirangute ja turismisektori (var-ju)surma tõttu vastu mindud teatud pelgusega. Lõppude lõpuks ei saa külastajate hulga üle kurta, neid oli küll veidi vähem kui esimesel koroona-hooajal, kuid esialgselt prognoositust siiski palju rohkem.

Korraldasime näitusealal erinevaid tegevusi, mille eesmärgiks oli muuta külastuskogemus atraktiivse-maks ja põnevamaks ka korduvkülastajale. Viisime läbi giidituure, mis ei piirdunud ainult näituseala ja tulevase muuseumiga, vaid hõlmasid ka ülejäänud Patarei hoonet. Merekindluse perioodi arhitektuuri tutvustamist toetasid ülejäänud hoones toimunud arendajapoolsed renoveerimistööd, mille käigus eemaldati vanglaperioodil lisatud vaheseinad ja toodi seeläbi esile algupärane ehitis. Sügise hakul korralda-sime taas populaarse filmiõhtute sarja.

Given the Coronavirus restrictions and the le-thargic state of the tourist sector during the past few years, we faced Patarei's third season with certain apprehension. In the end we need not have worried – the visitor numbers were slightly lower than in the first corona-season, but considerably higher than we predicted.

We organised various activities in the exhibition area, aimed at making the experience more attractive and exciting also for repeat visitors. There were guided tours, which were not limited to the exhibition area and the future museum, but included other parts of the Patarei premises as well. The renovation works conducted by the developer in the rest of the building helped demonstrate Patarei's architecture from the sea fortress period. The added walls and partitions from a period when Patarei was repurposed as a prison have been removed, and the original structure in now on display. In early autumn, film screenings

Järgmisel aastal algab tulevase muuseumi alal ehitus, mistõttu ei saa näituseala mõnda aega avatuna hoida ega seal ekskursioone läbi viia. Juba käesoleval hooajal ei piirdunud me ainult ajutiste näituste koostamise ja eksponeerimisega Patareis, vaid pöörasime etteruttavalt tähelepanu ka publikuprogrammide koostamisele ajaks, mil muuseumit renoveeritakse.

Eesti taasiseseisvumise 30. aastapäevale pühendatud näitus „Vastupanu Nõukogude võimule Eestis 1940–1991" on selle suuna üks esimesi näiteid. Hetkel tuuritab rändnäitus mööda Eestit, kuid plaanis on selle eksponeerimine ka Kanadas ja mujalgi. Lisaks sellele püüame leida võimalusi filmiprogrammi jätkamiseks mõnes Eesti kinos.

Aasta on möödunud tulevase muuseumi ruumide kavandamise ja ekspositsiooni projekteerimise tähe all. Põhjalikult on arutletud tähtsamate teemade, seisukohtade, lahenduste ja tuleviku üle. Eesti Mälu Instituudi teadurid ja kuraatorid pidasid tuliseid vaidluseid selle üle, milliseid teemasid, kui süvitsi ja millises mastaabis tulevane muuseum käsitlema hakkab. Ekspositsioone luues olen alati mõelnud parimatele nähtud näitustele ja muuseumitele mujal maailmas. Antud protsessi käigus osalesin ka Berliini rajatava, Saksa okupatsioone erinevates Euroopa riikides käsitleva muuseumi ettevalmistavatel koosolekutel. Saan kinnitada, et sõltumata meie riigi (näilisest) väiksusest on meie projektimeeskonna ideed, mõtted ja lähenemised maailmatasemel.

Aasta on sisaldanud ka lugematute pisiasjade, tehnithat had gained popularity during the previous season were held again.

Construction is scheduled to start next year in the area designated for the future museum. As a result, the exhibition area will be closed for some time and no excursions can be organised there. Hence, we did not dedicate this season only for preparing and displaying temporary exhibitions in Patarei; we also looked ahead and thought of programmes for the time that renovation works are underway in the museum.

One of the first examples of this approach was the exhibition dedicated to the 30th anniversary of the restoration of independence in Estonia, titled „Resistance to the Soviet Regime in Estonia 1940–1991". The exhibition is currently touring in Estonia, but there are plans to take it to Canada and other countries as well. In addition, we are looking for ways to continue showing the film programme in some Estonian cinemas.

We have spent the year planning the rooms of the museum and designing the exposition. Hundreds of hours were dedicated to discussing the future, the main themes, positions, and solutions, but also more mundane matters, like various minor issues and technical questions. Preliminary building design was completed as scheduled and at present the basic plan is being developed. According to current plans, the final design documentation of the most significant museum of the decade will be ready by May 2022, after which construction can begin.

liste nüansside ja kõikvõimalike proosaliste küsimuste lahendamist. Eelprojekt valmis vastavalt planeeritud ajagraafikule ja põhiprojekt on hetkel töös. Praeguse ajakava kohaselt on käesoleva aasta maiks lähikümnendi kõige kaalukama muuseumi lõplik projektdokumentatsioon valminud, misjärel võib ehitus alata.

Nii meie koostööpartnerid kui nõustajad visioonikonkursi raames rõhutasid tulevase muuseumi lähteülesandes olemasoleva miljöö ja selle mõjuvuse säilitamist. Oleme põhjaliku töö tulemusena jõudnud nii säilinud keskkonda kui uute mahtude lisandumist arvestavasse tasakaalupunkti. Oma ala asjatundjate, Liis Lindvere ja Martti Helde koostatud ekspositsioonikujundus on hoolikalt viimistletud ja mõjuv. KOKO arhitektide ja MOTOR-i loovinimestega koostöös valminud projekt ei anna põhjust kahelda, et Patareisse tuleb muuseum, mis ei ole pelgalt ekspositsioon ja virvendavad ekraanid, vaid mis kõnetab ja kutsub külastajaid kõikjalt, mitte ainult lähipiirkondadest.

Meie käsitletavad teemad algavad ekskursiga 19. sajandisse ja sisaldavad nii Vabadussõja-järgset Eestit kui Saksa okupatsiooniperioodi. Ekspositsiooni põhiosa käsitleb nii Teise maailmasõja ajal kui järel Eestis ja eestlastega toimunut, andes ülevaate ka perioodi rahvusvahelisest mõõtmest. Erinevad teemad täiendavad teineteist ega heida midagi kõrvale.

Siinkohal pole põhjust tulevase muuseumi aegruumilist kogemust mälumaastikul liigselt paljastada kirjasõnas, mis oma piiratuses ei suuda kunagi väljendada tulevast unikaalset külastajakogemust. Usun, et olete 2026. aastal muuseumist väljudes samal seisukohal.

The plan was prepared in collaboration with KOKO Architects and the creative team from the exhibition design company MOTOR. It leaves no doubt that the Patarei museum is not going to consist of barely an exposition and blinking screens, but will speak to and attract visitors from every corner of the world, in addition to the neighbouring countries.

The researchers and curators of the Estonian Institute of Historical Memory held heated discussions about the subjects the future museum ought to cover, as well as the breadth and depth of the coverage. In the process of exhibition design, I have always kept in mind the best museums and expositions I have visited. Therefore, I also participated in the preparatory meetings for the museum about German occupations in other European countries, which is to be opened in Berlin. I can confirm that despite the (ostensible) smallness of our country, the ideas, thoughts and views of our project team are world-class.

Both our partners and advisors of the vision competition emphasised in the future museum's competition brief that the existing milieu and its effect had to be preserved. As a result of careful planning, we have achieved a balance between preserving the current environment and combining it with new structures yet to be built. The exposition design by Liis Lindvere and Martti Helde is the work of true professionals, impressive in its refinement to the last detail.

The subjects of the future exposition include a brief glimpse into the 19th century, followed by the period after the War of Independence and the German occupation in Estonia. The main part of the exposition is devoted to the events involving Estonia and Estonians both during and after the Second World War, but also presenting the international perspective of the period. The various themes complement each other, leaving nothing aside.

I am reluctant to disclose the exact fabric of the future museum here, for words are clearly insufficient in describing the doubtlessly unique experience of future visitors. I believe that you will share my opinion after visiting the museum in 2026.

Rahvusvahelise kommunismiohvrite mälestusmuuseumi disainivisioon. KOKO arhitektid/Motor

Design vision of the International Memorial Museum for the Victims of Communism. KOKO architects/Motor

Instituudi teavitustegevus ja partnersuhted Eestis ning mujal maailmas

Raising Public Awareness and Forging Partnerships in Estonia and Worldwide

SERGEI METLEV,

Eesti Mälu Instituudi juhatuse liige / Board Member of the Estonian Institute of Historical Memory

Eesti Mälu Instituut on 2021. aasta jooksul kõnetanud erineval moel kümneid tuhandeid inimesi üle maailma. Meie teavitustöö tuumaks jääb avalikkuse teadmiste parandamine 20. sajandi kommunistlike režiimide ideoloogia, toimimise ja kuritegude kohta; kommunismi ja natsionaalsotsialismi ohvrite mälestamiskultuuri rahvusvaheline edendamine ning väärtusliku sideme hoidmine võõrvõimude repressioone kogenud inimestega.

Eelnimetatud eesmärkidel viisime läbi arutelu- ja mälestusüritusi (lähemalt aruande lõpuosas), korraldasime kirjandi- ja loomevõistlusi, avasime rändnäituse, korraldasime koostöös Euroopa Mälu ja Solidaarsuse Võrgustikuga Tallinnas Euroopa mälusümpoosioni, jätkasime rahvusvahelise kommunismikuritegude portaali communistcrimes.org edendamist, meie asjatundjad tegid koostööd meediaga kommunistliku totalitarismi pärandiga seotud teemadel jne.

In 2021, the Estonian Institute of Historical Memory reached tens of thousands of people all across the world. The focus of our awareness raising efforts is improving the general public's knowledge about the ideology, modus operandi, and crimes of the communist regimes of the 20th century; international promotion of a culture of remembrance of the victims of communism and National Socialism, as well as maintaining valuable contacts with people who have suffered due to the repressions of foreign regimes.

We organised various discussions and remembrance events aimed at achieving the above goals (for more details, see the end of this report), held competitions for creative activities and essay writing, opened a travelling exhibition, organised the European Remembrance Symposium in Tallinn in cooperation with the European Network Remembrance and Solidarity, continued work on the international portal

Vasakult paremale: Ken Pope (Mälestusfondi akadeemiliste programmide juht), Kristina Olney (Mälestusfondi valitsussuhete juht), Sergei Metlev (Eesti Mälu Instituudi juhatuse liige), Toomas Hiio (Eesti Mälu Instituudi uurimisjuht), Martin Andreller (Eesti Mälu Instituudi juhatuse liige) 2021. aasta oktoobris Tallinnas. Foto: Eesti Mälu Instituut/Martin Dremljuga

From the left: Ken Pope (Director of Academic Programs for the Victims of Communism Memorial Foundation), Kristina Olney (Director of Government Relations for the Victims of Communism Memorial Foundation), Sergei Metlev (Board Member of the Estonian Institute of Historical Memory), Toomas Hiio (Research Director of the Estonian Institute of Historical Memory), Martin Andreller (Board Member of the Estonian Institute of Historical Memory) in October 2021 in Tallinn. Photo: Estonian Institute of Historical Memory/Martin Dremljuga

Meie eesmärgi, kommunismikuritegude rahvusvahelise süvateadvustamise, saavutamine ilma välispartneriteta on kaunis keeruline, mistõttu oleme tegelenud oma koostöövõrgustiku laiendamisega. Sõlmisime USA pealinnas Washingtonis tegutseva Kommunismiohvrite Mälestusfondiga *(Victims of Communism Foundation*, asutatud 1993. aastal Kongressi otsusega) koostööleppe, mille raames toetame teineteise teavitustööd ning vahetame teadmisi ja uurimistulemusi. Mälestusfondi esindajad külastasid oktoobris Tallinna.

Koostööleppega lõime silla Washingtonis 2022. aastal Mälestusfondi poolt avatava kommunismikuritegude muuseumi ja Tallinnas Patarei vanglas meie poolt 2026. aastaks avatava rahvusvahelise kommunismiohvrite mälestusmuuseumi vahel. Lepe loob võimalused ühisprojektide (sh näituste) korraldamiseks ning võimaldab ka museaalide ja materjalide deponeerimist. Kahel muuseumil on palju ühist. Toimetades mõlemal pool Atlandi ookeani on meil võimalus muuta olukorda, kus mälestus kommunismiohvritest jääb rahvusvahelisel areenil sageli infopuuduse või väärarusaamade tõttu varju.

Aasta algul toimuvad täpsemad läbirääkimised ühise stipendiumiprogrammi osas, mis peaks andma Eestist pärit uurijale võimaluse töötada USA arhiivides ning koostada uurimus Põhja-Ameerikasse põgenenud eestlaste kommunismivastasest võitlusest.

Aasta lõpus sõlmisime koostööleppe Ukraina Rahvusliku Mälu Instituudi Riigiarhiiviga. Nõukogude perioodi pärandina Eestisse jäänud Nõukogude repressiivasutuste arhiivimaterjal on tollaste sündmuste tagamaade kirjeldamiseks ja lahti mõtestamiseks sageli ebapiisav, kuna osa materjali hävitati või viidi okupatsioonivõimu lahkudes kaasa Venemaale. Sellistel puhkudel on meile suureks toeks naaberriigid, kus huvipakkuv arhiivimaterjal on säilinud suuremas mahus. Koostöö selle kasutamisel võimaldab meil paremini avada kommunistliku terrorirežiimi varjatud külgi.

Meie kolleegid Vene inimõigusorganisatsioonist Memorial on Nõukogude Liidu repressioone uurinud 1987. aastast. Kahjuks on Memorial juba aastaid Vene

of communist crimes (communistcrimes.org), our researchers covered various issues related to the heritage of communist totalitarianism in the media, etc.

Without foreign partners it is quite difficult to achieve our goal of creating in-depth awareness about communist crimes internationally. Thus, we have extended our cooperation network. We signed a cooperation agreement with the Washington-based Victims of Communism Memorial Foundation, which was founded in 1993 by the US Congress. Within the framework of the agreement, we shall support mutual awareness-raising activities, exchange experience, as well as the results of our research. The representatives of the Memorial Foundation visited Tallinn in October, which was an excellent opportunity to meet face-to-face.

This agreement created a bridge of cooperation between the Museum of Communist Crimes to be opened by the Memorial Foundation in Washington DC in 2022, and the Museum for the Victims of Communism in Patarei Prison to be completed by 2026. This means joint projects (including exhibitions) and depositing museum objects and materials in each other's museums. These two museums have a lot in common. Operating on both sides of the Atlantic, we can hold up the memory of the victims of communism, which often does not get enough attention on the international arena due to of lack of information or misconceptions.

At the beginning of the year, we shall have more detailed negotiations concerning a joint scholarship programme for an Estonian researcher to work in US archives on a paper about the anti-communist struggle of the Estonians who had escaped to North America.

At the end of the year, we entered into a cooperation agreement with the State Archive of the Ukrainian Institute of National Remembrance. The Soviet repressive institutions' archival materials that have remained in Estonia as a legacy of the Soviet period are often insufficient in describing and analysing the background of past events, for some records were

Eesti Mälu Instituudi juhatuse esimees Meelis Maripuu ja Ukraina Rahvusliku Mälu Instituudi Riigiarhiivi direktor Ihor Kulyk allkirjastamas koostöölepet Eesti Mälu Instituudis 14. detsembril 2021. Foto: Eesti Mälu Instituut

Meelis Maripuu, Chair of the Board of the Estonian Institute of Historical Memory, and Ihor Kulyk, director of the State Archive of the Ukrainian Institute of National Remembrance signing a cooperation agreement at the Estonian Institute of Historical Memory on 14 December 2021.
Photo: Estonian Institute of Historical Memory

Föderatsiooni riigivõimu suureneva surve all, mis möödunud aasta lõpus päädis kohtuotsusega ühing sundlikvideerida. Mõistsime selle otsuse avalikult hukka ja pöördusime meie Venemaa kolleegide poole abipakkumisega. Kavatseme hoida teemat päevakorral ja jätkata koostööd Memoriali kolleegidega.

Meie olulisim ülesanne, rahvusvahelise kommunismiohvrite mälestusmuuseumi rajamine Patarei vanglasse, püsis pildis. Patarei ajalugu ja muuseumiprojekti kajastasid nii Eesti suuremad meediaväljaanded kui välismeedia, teiste seas Saksa-Prantsuse telekanal *Arte*, Prantsuse *Radio France Internationale* ja Soome *Ilta-Sanomat*. Linastus Riho Västriku eksperimentaalne lühidokumentaal „Patarei", mis sai palju kiidusõnu ja on nüüdsest kättesaadav ERR-i portaalis Jupiter eesti, vene ja inglise keeles. Patarei ajalukku ladestunud lood on arvukad ja sageli traagilised. Jätkame nende uurimist ja tutvustamist Eesti ja rahvusvahelisele avalikkusele nii sõnas kui pildis. Nelja aasta jooksul on Patareist tõepoolest saanud rahvusvaheliselt tuntud mälestuspaik.

Instituudi jaoks oli möödunud aasta tippsündmuseks Euroopa mälusümpoosion Tallinnas 26.–28. oktoobril. Eesti pealinn muutus kolmeks päevaks kontinendi lähiajaloo debati keskpunktiks. Tegemist on juba üheksandat korda toimuva Euroopa 20. sajandi ajalooga tegelevate uurijate, aktivistide ja mäluasutuste esindajate foorumiga, mis tõi seekord nii füüsiliselt kui veebis kokku üle 200 inimese erinevatest riikidest.

destroyed or taken to Russia when the occupying regime left. In such cases, we have the invaluable support of our friendly neighbouring countries, where the preserved archival material of interest is more substantial. Cooperation in using such data enables to highlight the hidden sides of the communist terror regime.

Unfortunately, the authorities of the Russian Federation have been putting pressure on our colleagues from the human rights group Memorial in Russia for years. The organisation has investigated Soviet repressions since 1987. At the end of last year, the court decided to subject Memorial to compulsory liquidation. We publicly condemned the decisions and offered support and help to our Russian colleagues. We will not let go of the issue and will continue our cooperation with our partners from Memorial.

Our most important project, creating the Museum for the Victims of Communism in Patarei Prison, was constantly kept in the public eye. All major Estonian media outlets, as well as foreign media (including the German-French TV channel *Arte*, *Radio France Internationale* and *Ilta-Sanomat* from Finland) covered Patarei's history and plans for the museum. Riho Västrik produced and directed a short experimental documentary, titled „Patarei". It was very well received and can now be watched on the portal of Estonian Public Broadcasting (jupiter.ee) in Estonian, Russian and in English. The stories about what happened in Patarei are many and often tragic. We continue our work researching and presenting these stories both in the form of pictures and written material in the Estonian and international press. In four years, Patarei has truly become an internationally well-known memorial site.

The European Remembrance Symposium, held in Tallinn from 26 to 28 October was the highlight of last year. For three days, the capital of Estonia was a focal point of debate on the recent history of Europe. The forum, which took place for the ninth time already, brought together researchers, activists and representatives of memory institutions engaged in studying European 20th century history. More than 200 persons from many countries attended the symposium, both in person and online.

The central themes of the symposium were European memory conflicts and various ways of overcoming those conflicts. After the discussions, the heads of major memory institutions and networks issued a public statement, emphasising the leading role of

Sümpoosion keskendus Euroopa mälukonfliktidele ja nende ületamise võimalikkusele. Arutelude tulemusel tegid suurte mäluasutuste ja -võrgustike juhid ka avaliku pöördumise, kus rõhutati Euroopa totalitaarse ja autoritaarse mineviku uurimise ja teadvustamise juhtrolli Euroopa ühise identiteedi kujunemises ning rahu hoidmises.

Tähelepanu on väärt ka koostöös ajalehega Postimees korraldatud õpilaste kirjandikonkurss „Kiri küüditatule", samuti peaministri patronaaži all korraldatud foto- ja videovõistlus „Eesti mälumajakad", mille raames kutsusime üles jäädvustama kommunismiohvritega seotud mälupaiku. Mõlemat konkurssi iseloomustab aktiivne osavõtt, kokku ligi 200 osalejat.

Instituudi iga-aastased konkursid on küllaltki märgilised. Mida kaugemale jääb totalitarismiaeg, seda enam on tarvis leida loomingulisi viise säilitada minevikuga isiklik suhe, märkamaks totalitaarsete ideoloogiate ilminguid olevikus.

studying and acknowledging the totalitarian and authoritarian past of Europe in shaping a common European identity and upholding peace in the continent.

Other undertakings include the essay competition for students, „Letter to A Deportee" (in cooperation with the Postimees newspaper), and the photo and video competition, „Estonian Beacons of Memory", aimed at capturing memorial sites related to victims of communism. The Estonian Prime Minister was the patron of the latter competition. With 200 persons, participation was very active in both events. Such annual contests might appear to be ordinary routine, but in reality hold a great symbolic importance.

As the totalitarian period becomes an ever more distant history, we need to find creative ways for people to keep a personal contact with the past, so as to be able to recognise, if necessary, the manifestations of totalitarian ideologies in our time.

Euroopa mälusümpoosioni avamine 26. oktoobril 2021 Tallinnas Kultuurikatlas. Foto: Eesti Mälu Instituut/Martin Dremljuga

Opening of the European Remembrance Symposium on 26 October 2021 at the Tallinn Creative Hub. Photo: Estonian Institute of Historical Memory/ Martin Dremljuga

Instituudi teadustöö

Our Scholarly Work

TOOMAS HIIO,

Eesti Mälu Instituudi teadusjuht / Head of Research of the Estonian Institute of Historical Memory

2021. aasta möödus tavapärases rütmis, kui välja arvata viimasel kahel aastal märgatavalt vähenenud osavõtt konverentsidest kohapeal. Kõik teadurid jätkasid tööd teemadega, mis enamasti puudutavad Teise maailmasõja järgset aega, aga ka Teist maailmasõda Eestis ja Eesti iseseisvuse taastamist, millest 2021. aastal möödus 30 aastat. Üksikasjalikuma ülevaate 2021. aastal tehtust leiab allpool loeteluna.

Jätkunud on uurimisalane koostöö partneritega teistes riikides. Lisaks originaalartiklitele välismaa väljaannetes oleme esinenud mitmetel (veebi)konverentsidel.

Instituudi teadurid on Eesti meedias kommenteerinud ja konsulteerinud instituudi uurimisvaldkonda puudutavaid teemasid, avaldanud artikleid Eesti paber- ja veebiväljaannetes, esinenud raadios ning pidanud ettekandeid kohtadel. Teadur Eli Pilve korraldas kommunistlike režiimide kuritegude teemal kaks suvekooli, mis tõi kokku osalejad kahekümnest riigist.

Lisaks osalesid Eesti Mälu Instituudi teadurid instituudi erinevates jooksvates tegemistes, alates represseeritute andmebaasiga seonduvast ja näituste koostamisest, lõpetades aimeportaaliga Communist Crimes.

Meelis Maripuu ja Toomas Hiio kuuluvad Holokausti Mälestamise Rahvusvahelise Alliansi akadeemilisse töögruppi ja on Alliansi Eesti delegatsiooni esindajad. Toomas Hiio on Euroopa Mälu ja Süüme Koostöökogu (PEMC) juhatuse liige.

Most of what the Institute had planned for 2021 with regard to research went according to plan. The sole exception was the difficulty of participating in conferences in person, which has characterised the past two years already. All our researchers continued work on their chosen subjects, mostly studying periods after the Second World War, the Second World War in Estonia, as well as restoration of independence of Estonia 30 years ago. A more detailed overview of research activities in 2021 can be found in the list below.

We continued research cooperation with partners abroad. In addition to original articles in foreign publications, we also participated in several conferences (both virtually and in person).

Institute's researchers have offered their comments and expert insight on issues related to our field of study in the media. The researchers have published articles in Estonian papers and online media outlets, presented their views on the radio, and held talks across the country. Eli Pilve organised two summer schools dedicated to crimes of communist regimes, with participants from 20 countries.

In addition, the researchers helped in the daily activities of the institute, e.g. worked with the database of people who suffered from repressions, prepared exhibitions, and helped develop the CommunistCrimes website.

Meelis Maripuu and Toomas Hiio belong to the Estonian delegation of the International Holocaust Remembrance Alliance as members of its academic working group. Toomas Hiio is a Board Member of the Platform of European Memory and Conscience (PEMC).

Eesti Mälu Instituudi teadurite tegevus 2021. aastal

Artiklid ja raamatud

• Eli Pilve, „Venemaa eestlased ja Suur terror". Eessõna kogumikule Финно-угорский мартиролог жертв государственного террора в СССР. Эстонцы. Toim. Vladimir Abramov (2022)

• Eli Pilve, „Õpetajatelt tahame ja võtamegi mitu nahka: Eesti NSV üldhariduskoolide sovetiseerimise piirjooni Nõukogude okupatsiooni esimesel aastal" – Eesti Mälu Instuudi toimetised (töös)

• Meelis Maripuu, „Saksa ja Soome sõjaväes teeninud Eesti sõjaväelaste saatusest pärast Teise maailmasõja lõppu". Eessõna Memento nimekirjaraamatule, 17. köide (ilmumas)

• Meelis Saueauk, „Eestlased Soome relvajõududes". – Eesti sõjaajalugu: Valitud peatükke Vabadussõjast tänapäevani, koost. Tõnu Tannberg, toim. Mart Orav (Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2021)

• Meelis Saueauk, monograafia koostamine Kaarel Eenpalust Eesti riigivanemate sarjas (koos Ivo Juurveega)

• Meelis Saueauk, Meelis Maripuu, instituudi toimetiste toimetamine

• Olev Liivik (toimetaja), Georg Heitmanni (1875–1955) päevik aastate 1945–1947 kohta. (ilmumas)

• Olev Liivik, „Eeskujulik kvoodipõhine „rahvaesindus"? Eesti NSV Ülemnõukogu saadikute koosseis 1940. aastatest kuni 1980. aastate lõpuni" [An Exemplary Quota-Based 'Representative Assembly'? The Composition of the People's Deputies of the Estonian SSR Supreme Soviet from the 1940s to the End of the 1980s] (ilmumas)

• Olev Liivik, „Worüber schreiben die Teilnehmer der Nachumsiedlung? [Überblick über die publizierten Erinnerungen der aus Estland 1941 nach Deutschland umgesiedelten Personen]". Carl-Schirren-Gesellschafti (Lüneburg) toimetised (ilmumas)

• Olev Liivik, „Über die Nationalität und Identität der im Jahre 1945 verschleppten deutschen aus Estland" (koos Aigi Rahi-Tamme, Anete Lehe ja Hiljar Tammelaga), Forschungen zur baltischen Geschichte (ilmumas 2022)

Activities of the Estonian Institute of Historical Memory's Scholars in 2021

Articles and Books

• Eli Pilve, „Venemaa eestlased ja Suur terror," (Estonians in Russia and the Great Terror), foreword to the collection Финно-угорский мартиролог жертв государственного террора в СССР. Эстонцы, editor Vladimir Abramov (2022)

• Eli Pilve, „Õpetajatelt tahame ja võtamegi mitu nahka" (We Want and Have the Teachers Give Their All and More) – Proceedings of the Estonian Institute of Historical Memory (work in progress)

• Meelis Maripuu, „Saksa ja Soome sõjaväes teeninud Eesti sõjaväelaste saatusest pärast Teise maailmasõja lõppu" (The Fate of Estonians Who Served in the German and Finnish Armed Forces, after the End of the Second World War). Foreword to the Memento Association persons list, volume 17 (forthcoming)

• Meelis Saueauk, „Eestlased Soome relvajõududes," Eesti sõjaajalugu: Valitud peatükke Vabadussõjast tänapäevani, (Estonians in the Finnish Armed Forces. Estonian Military History: Selected Chapters from the War of Independence to the Modern Times), compiled by Tõnu Tannberg, editor Mart Orav (Tartu: University of Tartu Press, 2021)

• Meelis Saueauk, A monograph on the life of Kaarel Eenpalu in the series of Estonian Heads of State (with Ivo Juurvee)

• Meelis Saueauk, Meelis Maripuu, editing the museum publications

• Olev Liivik (editor), „The Diary of Georg Heitmann (1875–1955) from 1945 to 1947" (forthcoming)

• Olev Liivik, „Eeskujulik kvoodipõhine „rahvaesindus"? Eesti NSV Ülemnõukogu saadikute koosseis 1940. aastatest kuni 1980. aastate lõpuni" (An Exemplary Quota-Based 'Representative Assembly'? The Composition of the People's Deputies of the Estonian SSR Supreme Soviet from the 1940s to the End of the 1980s) (forthcoming)

• Olev Liivik, „Worüber schreiben die Teilnehmer der Nachumsiedlung? [Überblick über die publizierten Erinnerungen der aus Estland 1941 nach Deutschland umgesiedelten Personen]," Proceedings of Carl-Schirren-Gesellschaft, Lüneburg (forthcoming)

• Olev Liivik, aimeartiklid portaalis Communist Crimes

• Peeter Kaasik, „„Võimuvaakum“ Lõuna-Eestis 1941. aasta sõjasuvel,“ Akadeemia 1 (2021): 137–171

• Peeter Kaasik, „Omakaitse aruanded ja ajalooülevaated 1941. aasta Suvesõja ajalooallikatena,“ Tuna 2 (2021): 92–110

• Peeter Kaasik, „Forest Brothers: Archaeologists and Historians on the Trail of Forest Brothers“ (Tallinn: Äripäev, 2021), written by Peeter Kaasik, Mauri Kiudsoo, Pearu Kuusk, Martin Herem and Üllar Kurik (raamatu Metsavennad (2020) tõlge inglise keelde)

• Peeter Kaasik, Saksa okupatsioon: Imelise Ajaloo eriväljaanne (Tallinn, 2021)

• Peeter Kaasik, Toomas Hiio. Koguteose „Sõja ja rahu vahel“ (S-Keskus, Eesti Mälu Instituut) kahe köite toimetamine (töös)

• Peeter Kaasik, „Sovetlik sotsioloogia Eesti NSV näitel“ – Eesti Mälu Instuudi toimetised (ilmumas)

• Peeter Kaasik (koos Meelis Maripuuga): Algkäsikiri ja illustratsioonide valik Patarei merekindluse ja vangla aimekäsitlusele tööpealkirjaga „Patarei merekindlus ja vangla“

• Peeter Kaasik: Kolm aimeartiklit NSV Liidu ja Eesti dissidentidest ning artikkel Nõukogude kultuurirevolutsioonist portaalis Communist Crimes

• Peeter Kaasik, Meelis Maripuu, Meelis Saueauk. Peatükid koguteoses „Eesti sõjaajalugu: valitud peatükke Vabadussõjast tänapäevani“, koost. Tõnu Tannberg (Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus, 2021)

• Toomas Hiio, „Viimase sõja esimese aasta ajaloost ja muustki,“ Tuna 2 (2021): 2–8.

• Toomas Hiio, arvustus raamatule „Jaan Kross. Kallid krantsid. Kirjad vangilaagritest ja asumiselt Siberis. 1946–1954“, koostanud ja kommenteerinud Eerik-Niiles Kross (Tallinn-Tartu-Brüssel: Eesti Üliõpilaste Seltsi Kirjastus, 2021), 976 lk, Tuglase Seltsi (Helsingi) ajakiri Elo, paberkandjal (kesä 2021) soome keeles lk 54–57 ja veebilehel (avaldatud 3. mai 2021)

• Toomas Hiio, arvustus raamatule „Tallinna ajalugu“ [Geschichte der Stadt Reval/Tallinn], Bd. IV: 1917–2019. Hrsg. von Olev Liivik, Tiina Kala ja Toomas Tamla (Tallinn, Tallinna Linnaarhiiv: 2019), Forschungen zur baltischen Geschichte 16 (2021) (Paderborn: Brill, Schöningh, 2022): 225–229.

• Olev Liivik, Über die Nationalität und Identität der im Jahre 1945 verschleppten deutschen aus Estland (with Aigi Rahi-Tamm, Anete Leht and Hiljar Tammela), Forschungen zur baltischen Geschichte (forthcoming in 2022)

• Olev Liivik, popular scientific articles on the CommunistCrimes portal

• Peeter Kaasik, „„Võimuvaakum“ Lõuna-Eestis 1941. aasta sõjasuvel“ (Vacuum of Power in South Estonia in the War Summer 1941), Akadeemia 1 (2021): 137–171

• Peeter Kaasik, „Omakaitse aruanded ja ajalooülevaated 1941. aasta Suvesõja ajalooallikatena,“ (Home Guard Reports and Historical Overviews as Historical Sources for the Summer War of 1941), Tuna 2 (2021): 92–110

• Peeter Kaasik, „Forest Brothers: Archaeologists and Historians on the Trail of Forest Brothers“ (Tallinn: Äripäev, 2021), written by Peeter Kaasik, Mauri Kiudsoo, Pearu Kuusk, Martin Herem and Üllar Kurik (translation of the book „Metsavennad“ (2020) into English)

• Peeter Kaasik, Saksa okupatsioon: Imelise Ajaloo eriväljaanne (German Occupation: special edition of the Imeline Ajalugu journal (Tallinn, 2021)

• Peeter Kaasik, Toomas Hiio – editing two volumes of the collection „Sõja ja rahu vahel“ (Between War and Peace). S-Keskus, Estonian Institute of Historical Memory (work in progress)

• Peeter Kaasik, „Sovetlik sotsioloogia Eesti NSV näitel“ (Soviet Sociology As Evidenced by the Estonian SSR) – Proceedings of the Estonian Institute of Historical Memory (forthcoming)

• Peeter Kaasik (with Meelis Maripuu): original manuscript and selection of illustrations for the popular scientific approach about the Patarei naval fortress and prison, with the working title „Patarei Naval Fortress and Prison“

• Peeter Kaasik: three popular scientific articles about dissidents in the USSR and Estonia, as well as one on the Soviet cultural revolution for the CommunistCrimes portal

• Peeter Kaasik, Meelis Maripuu, Meelis Saueauk, contributing chapters to „Eesti sõjaajalugu: valitud peatükke Vabadussõjast tänapäevani“, (Estonian Military History: Selected Chapters from the War of Independence to the Modern Times) compiled by Tõnu Tannberg (Tartu: Tartu University Press, 2021)

• Toomas Hiio, Peeter Kaasik, „Estonia 1944–1946: from "liberation" to peacetime," Poola Mälu Instituudi toimetistele ReView (ilmumas)

Näitused

• „Vastupanu Nõukogude võimule Eestis 1940–1991" / „Сопротивление Советской власти в Эстонии 1940–1991" / „Resistance to the Soviet Regime in Estonia 1940–1991". Kuraator Eli Pilve, tekstid: Martin Andreller, Toomas Hiio, Peeter Kaasik, Eli Pilve.

• „Vabadusketid: Balti keti pärand Hongkongis". Tekstide toimetamine ja täpsustamine: Eli Pilve, Toomas Hiio jt.

• „European Gulag", Euroopa Mälu ja Süüme Koostöökogu (PEMC). Kaastööd näitusele: Peeter Kaasik (näituse Eesti osa) ja Toomas Hiio (näituse Eesti ja Saksamaa osa; ameeriklastest ja lääneeurooplastest Gulagis).

• „After the Great War" (European Network Remembrance and Solidarity). Eesti tekstide kirjutamine ja koguteksti toimetamine: Toomas Hiio.

Ettekanded

• Meelis Saueauk, „Estonia's Patarei Prison Museum for the Victims of Communism," konverentsil „The End(s) of Communism", Washington, november 2021

• Meelis Saueauk, „The secret missions from Sweden to Estonia and the Põõsaspea disaster in 1951," konverentsil „Armed anti-communist resistance in East-Central Europe in 1944–1953", Vilnius, september 2021

• Toomas Hiio, „Estonia: Regaining independence 1986/87–1991/92" PEMCi konverentsil „Year 1991 – New map of Europe", Praha, 12. november 2021

Sõnavõtud veebikonverentsidel

• Meelis Maripuu, „Transitional Justice – Erinnern an zwei Diktaturen? Aufarbeitungskonkurrenz im Baltikum", Bundesstiftung zur Aufarbeitung der SED-Diktatur, 11. mai 2021

• Meelis Maripuu, „Dealing with the Past: Erinnerung und Aufarbeitung nach Systemumbrüchen im späten 20. Jahrhundert," Bundesstiftung zur Aufarbeitung der SED-Diktatur, 18.–19. august 2021

• Toomas Hiio, „Viimase sõja esimese aasta ajaloost ja muustki," (The Year 1941), Tuna 2 (2021): 2–8.

• Toomas Hiio, review of the book „Jaan Kross. Kallid krantsid. Kirjad vangilaagritest ja asumiselt Siberis. 1946–1954", (Jaan Kross. My Beloved Pooches. Letters from the Gulag, 1946-1954) compiled and comments by Eerik-Niiles Kross (Tallinn-Tartu-Brussels: Estonian Students' Society Press, 2021), 976 pages, published in Elo, the journal of the Tuglas Society (Helsinki), paper format (summer 2021) in Finnish, 54–57 and online

• Toomas Hiio, review of the book Tallinna ajalugu [Geschichte der Stadt Reval/Tallinn], Bd. IV: 1917–2019. Hrsg. von Olev Liivik, Tiina Kala and Toomas Tamla (Tallinn, Tallinn City Archives: 2019), Forschungen zur baltischen Geschichte 16 (2021) (Paderborn: Brill, Schöningh, 2022): 225–229.

• Toomas Hiio, Peeter Kaasik, „Estonia 1944–1946: from "liberation" to peacetime," forthcoming in the Polish Institute of National Remembrance Review

Exhibitions

• Eli Pilve (curator), „Vastupanu Nõukogude võimule Eestis 1940–1991" / Сопротивление Советской власти в Эстонии 1940–1991 / Resistance to the Soviet Regime in Estonia 1940–1991 (authors of the texts were several scholars of the Estonian Institute of Historical Memory)

• Eli Pilve, Toomas Hiio, et al. Chains of Freedom: The Baltic Way's Legacy in Hong Kong (editing and clarifying the texts)

• Peeter Kaasik, Toomas Hiio, contributions to the exhibition „European Gulag" by the Platform of European Memory and Conscience (texts concerning Estonia, Toomas Hiio also contributed to the sections about Germany, and about Americans and Western Europeans in Gulag)

• Toomas Hiio, author of the texts about Estonia and editing other texts concerning the exhibition „After the Great War" (compiled by the European Network Remembrance and Solidarity)

Presentations at Conferences

• Meelis Saueauk, „Estonia's Patarei Prison Museum for the Victims of Communism," at the conference „The End(s) of Communism" (Washington, November 2021)

• Toomas Hiio, ENRSi 2021. aasta Euroopa mälsümpoosioni avasessiooni „European identity today: historical roots and present debates“ juhatamine koos Elazar Barkaniga (New Yorgi Columbia ülikool), Tallinn, 26. oktoober 2021

• Toomas Hiio, esinemine Bundesstiftung Aufarbeitung'i ja Deutsche Gesellschafti digitaalse suvekooli "Transitional justice in Central and Eastern Europe – Coping with the Communist past" veebidiskussioonil "Coping with the Communist pasts – chances for a common European discourse and collective memory?", 10. august 2021

• Toomas Hiio, Instytut Solidarności i Męstwa im. Witolda Pileckiego, Graduate Programme Poola ja Ameerika üliõpilastele, „The Rise and the Fall of Nation-States 1919–1939“, 5. september 2021

• Toomas Hiio, „Kohustuslikust- ja sundajateenistusest Nõukogude armees“ Vabaõhumuuseumi veebiloengupäeval „Nõukogude aja mees“, 20. märts 2021

Meedias

• Eli Pilve, „Pool sajandit vastupanu," Eesti Rahvusringhäälingu arvamusportaal, 18 august 2021

• Peeter Kaasik, Dokumentaalsarja „Metsavennad“ konsultant (jooksis detsembris 2021 Inspira kanalil, märtsis 2022 ERRis)

• Peeter Kaasik, Populaarteaduslikud artiklid Maalehes ja ERR portaalis dissidentlusest ning poliitilisest psühhiaatriast

• Peeter Kaasik, Intervjuu Taavi Minnikule „Suvesõda 80: kui tõsist jõudu kujutasid endast 1941. aasta suvel metsavennad?“, Eesti Päevaleht/Delfi 22. juuni 2021

• Peeter Kaasik, intervjuu Mihkel Kärmasele („Pealtnägija“), vt „Eesti ilmselt suurima põgeneja kontol on hulk pagemisi vanglatest ja riikidest“, 27.10.2021

• Toomas Hiio, „Küüditajatel enestel oli ka piinlik," Eesti Päevaleht, 14. juuni 2021

• Toomas Hiio, Iintervjuu Taavi Minnikule „9. maist ja selle tähistamisest“, Eesti Päevaleht, mai 2021

• Toomas Hiio, Kõne mälestuskivi avamisel küüditatutele Tõrvas 25. augustil 2021

• Meelis Saueauk, „The Secret Missions from Sweden to Estonia and the Põõsaspea Disaster in 1951," at the conference „Armed Anti-communist Resistance in East-Central Europe in 1944–1953“ (Vilnius, September 2021)

• Toomas Hiio, „Estonia: Regaining independence 1986/87–1991/92“ at the PEMC conference „Year 1991 – New map of Europe“ (Prague, 12 November 2021)

• Toomas Hiio, presentation on conscription in the Soviet Army and compulsory military service in the Soviet Union at the Open-Air Museum online lecture event „Nõukogude aja mees“ (Man of the Soviet Era), 20 March 2021

Presentations at Online Conferences

• Meelis Maripuu, „Transitional Justice – Erinnern an zwei Diktaturen? Aufarbeitungskonkurrenz im Baltikum“, Bundesstiftung zur Aufarbeitung der SED-Diktatur, 11 May 2021

• Meelis Maripuu, „Dealing with the Past: Erinnerung und Aufarbeitung nach Systemumbrüchen im späten 20. Jahrhundert," Bundesstiftung zur Aufarbeitung der SED-Diktatur, 18–19 August 2021

• Toomas Hiio, moderating the opening session of the 2021 ENRS European Remembrance Symposium, „European Identity Today: Historical Roots and Present Debates“ together with Elazar Barkan (Columbia University of the City of New York), Tallinn, 26 October 2021

• Toomas Hiio, participating in the online discussion „Coping with the Communist Pasts – Chances for a Common European Discourse and Collective Memory?“ during the Digital Summer School „Transitional Justice in Central and Eastern Europe – Coping with the Communist Past", organised by Bundesstiftung Aufarbeitung and Deutsche Gesellschaft, 10 August 2021

• Toomas Hiio, Instytut Solidarności i Męstwa im. Witolda Pileckiego, Graduate Programme for Polish and American students, „The Rise and the Fall of Nation-States 1919–1939“, 5 September 2021

Osalemine töörühmades jm

• Meelis Maripuu, Toomas Hiio, Osalemine Holokausti Mälestamise Rahvusvahelise Alliansi (IHRA) akadeemilise töörühma (AWG) töös

Media Outlets

• Eli Pilve, „Pool sajandit vastupanu," (Half a Century of Resistance), opinion portal of Estonian Public Broadcasting, 18 August 2021

• Peeter Kaasik, consultant for the documentary series „Metsavennad" (The Forest Brothers) (was playing on the Inspira TV channels in December 2021, soon available on Estonian Public Broadcasting TV)

• Peeter Kaasik, popular scientific articles about dissidence and political abuse of psychiatry in the Maaleht weekly newspaper and the portal of Estonian Public Broadcasting

• Peeter Kaasik, interviewed by Taavi Minnik (Eesti Päevaleht daily/Delfi portal), „Suvesõda 80: kui tõsist jõudu kujutasid endast 1941. aasta suvel metsavennad?" (80 Years from Summer War: How Strong a Force Were the Forest Brothers in the Summer of 1941?), 22 June 2021

• Peeter Kaasik, interviewed by Mihkel Kärmas (Pealtnägija TV programme), „Eesti ilmselt suurima põgeneja kontol on hulk pagemisi vanglatest ja riikidest" (Probably the Greatest Escapee of Estonia Fled from Many a Prison and Country), 27 October 2021

• Toomas Hiio, „Küüditajatel enestel oli ka piinlik," (Even the Deporters Themselves Were Ashamed), (Eesti Päevaleht daily), 14 June 2021

• Toomas Hiio, interviewed by Taavi Minnik (Eesti Päevaleht daily) „9. maist ja selle tähistamisest" (On Celebrating 9 May), May 2021

• Toomas Hiio, speaking at the opening of the memorial stone to deportees in Tõrva on 25 August 2021

• Public Engagement on the Crimes of Communist Regimes

• Eli Pilve, International Summer School for teachers and MA history students, 25–30 July 2021

• Eli Pilve, International Summer School for BA students and upper secondary school students

• Eli Pilve, Holocaust Remembrance Day essay competition for upper secondary school students, January 2021

Participation in Working Groups

• Meelis Maripuu, Toomas Hiio, participation in the work of the International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA) Academic Working Group (AWG)

Suulise ajaloo kogumine jätkub – Kogu Me Lugu aasta

We Continue Collecting Oral History – the Year of Kogu Me Lugu (Collect Our Story)

ELMAR GAMS,

Kogu Me Lugu programmi juht / Manager of the Kogu Me Lugu Programme

Möödunud aastal jõudsime Kogu Me Lugu meeskonnana teha nii mõndagi. 1. aprillil 2021 möödus 70 aastat Jehoova tunnistajate küüditamisoperatsioonist „Põhi" (vene keeles *Север*), mis toimus Eesti, Läti, Leedu, Moldova, Lääne-Ukraina ja Lääne-Valgevene aladel. Eestist viidi operatsiooni raames Siberisse umbes 281 inimest. Koostöös Jehoova tunnistajate kogukonnaga salvestasime kaks intervjuud meestega, kes olid nende sündmuste tunnistajad. Nende intervjuusid on võimalik vaadata meie portaalis kogumelugu.ee.

3.–11. septembril käis operaator Marko Poolamets koos instituudi teadurite Olev Liiviku ja Hiljar Tammelaga Stockholmis ja selle lähipiirkonnas. Reisi eesmärgiks oli teha intervjuud rootsieestlaste kogukonna esindajatega, mida saame hiljem kasutada 1944. aasta suurt põgenemist ja väliseestlaste elu käsitleva pikema dokumentaali loomisel. 2024. aastal möödub 80 aastat suurest põgenemisest, mille käigus lahkus Nõukogude terrori tõttu Eestist üle 80 000 inimese.

Last year was quite busy for the Kogu Me Lugu team. 1 April 2021 marked the passing of 70 years from operation „North" (in Russian: *Север*), a code name assigned to the deportation of Jehovah's Witnesses from Estonia, Latvia, Lithuania, Moldova, Western Ukraine and Western Belarus to Siberia. 281 persons were deported from Estonia. In cooperation with the Jehovah's Witnesses community, we recorded interviews with two men who had been eyewitnesses to those events. The interviews can be watched on our portal: www.kogumelugu.ee. In addition, we were able to record three fascinating life stories from the Lääne-Virumaa region.

From 3 to 11 September, our cinematographer Marko Poolamets along with our researchers Olev Liivik and Hiljar Tammela visited Stockholm and its neighbouring areas. Their aim was to interview the representatives of the Estonian community in Sweden and gather material for a major upcoming documentary film about the Great Escape of 1944 and

Intervjuu Paul Laanega Stockholmis. Vasakult: Eesti Mälu Instituudi teadur Hiljar Tammela ja vanemteadur Olev Liivik, Paul Laane. Foto: Eesti Mälu Instituut

Interview with Paul Laane in Stockholm. From the left: researchers of the Estonian Institute of Historical Memory Hiljar Tammela and Olev Liivik with Paul Laane. Photo: Estonian Institute of Historical Memory

Keskendusime ajalooliste ja looduslike paikade filmimisele üle Eesti eesmärgiga mitmekesistada instituudi toodetavat videomaterjali. Filmisime Tallinna Liiva kalmistul, Scheeli krundil, endise Harku vangla alal ja mujal. Käsime koos endiste poliitvangide ja vanglatöötajatega läbi suurte muutuste lävepakul seisva Patarei vangla ruume. Lisaks jõudsid lõpule 1949. aasta märtsiküüditamise mälestusmärkide võtted raudteejaamades ja nende ümbruses. Sellise videomaterjali kogumine on muutunud Kogu Me Lugu töö lahutamatuks osaks.

Patarei näituseala „Kommunism on vangla" kolmanda hooaja avamine ühtis Kogu Me Lugu jaoks uue olulise ajutise näituse avamisega. 2019. aasta septembris Pärnus tegime intervjuu Vello Hindreusega (1930–2020). Lisaks loole noore mehe läbielamistest 1949. aasta märtsiküüditamise ajal ja järgnenud eriasumisel Hakassias, saime võimaluse uurida ja digiteerida tema umbes pooletuhandest pildist koosnevat kollektsiooni elust Siberis.

Nendel piltidel on Vello jäädvustanud oma eriasumisel loodud perekonna ja küüditatud eestlastest naabrite igapäevaelu, sealset loodust ja kohalikke elanikke. Suur valik erakordselt hea kompositsiooni ja ajaloolise sisuga fotosid andis meile tõuke Vello Hindreuse pildinäituse loomiseks, mille nimeks sai „Jutustus Siberimaast". Samasuguse pealkirjaga nõukogude propagandafilmi näitas Vello kinomehaanikuna ühes Tallinna kinos enne küüditamist. Intervjuu ja fotode põhjal sündis ka näitust saatev samanimeline lühidokumentaal, mida on võimalik vaadata Kogu Me Lugu portaalis.

Meie suulise ajaloo portaali lisandusid mitmed uued intervjuud, aga ka teiste loojate filmid. Näiteks Vahur Laiapea dokumentaalfilm „Soomepoisid punase härja kõhust" käsitleb viimast soomepoiste koosolekut Toronto Eesti majas 2015. aasta mais.

Septembris ilmus Marko Poolametsa, Martin Andrelleri jt loodud dokumentaalfilm „Eestirand", mis jutustab ühest Eesti suurimast vabatahtlikust päästeoperatsioonist merel. 1941. aasta augustis päästsid Prangli saare ja Neeme küla elanikud Kroonlinna suunduvalt, kuid pommitabamuse saanud Eesti suurimalt laevalt Eestirand üle kahe ja poole tuhande inimese. Need sündmused olid osa Juminda merelahingust.

the life of Estonians in exile. The year 2024 will mark the 80th anniversary of the Great Escape, when more than 80,000 people had to leave Estonia due to Soviet terror.

We also filmed locations of historical importance and natural beauty all across Estonia in order to gather illustrative video material for future projects. The locations included the Liiva Cemetery and Scheel Manor in Tallinn, as well as the former Harku prison. Together with former prisoners and prison staff we also visited the premises of Patarei Prison, which awaits great changes in the near future. We also completed filming railway stations – locations, where people were put on trains to Siberia during the 1949 March deportations and where monuments commemorate past terror. Collecting such video material has become part and parcel of our work.

The opening of the third season of the *Communism is Prison* exhibition area at Patarei Prison was an important event for the Kogu Me Lugu team. In September 2019, we interviewed Vello Hindreus (1930–2020) in Pärnu. In addition to an intriguing story about the experiences of a young man during the 1949 March deportations and his deportation to Khakassia, we were able to study and digitize his collection of more than 500 photos.

The photos illustrate the daily life of Vello's family and other deported Estonians who lived in Khakassia, as well as the nature and local people in the area. This large collection of extremely well composed photos about history prompted us to create a Vello Hindreus photo exhibition, titled „The Ballad of Siberia" (a Soviet film of the same name was playing in a Tallinn cinema where Vello worked as a projectionist before he was deported). We also created a short documentary of the same name that is based on the interview and the photos. It can be watched on the Kogu Me Lugu portal.

We have posted several new interviews on our oral history portal, as well as documentaries by other authors, for example, „Soomepoisid punase härja kõhust" (Finnish Boys from the Stomach of the Red Ox) by Vahur Laiapea, a film about the last meeting of the Finnish Boys (a nickname for the Finnish Infantry Regiment 200) in the Toronto Estonian House in May 2015.

Alates juunist hakkas meie YouTube'i kanalis iganädaselt ilmuma üks videolugu või dokumentaalfilm, misläbi püüame jõuda laiema rahvusvahelise vaatajaskonnani.

9. detsembril võtsime interneti teel osa õpetajaile suunatud konverentsist, mis seekord toimus Dnipros, Ukrainas. Sarnaselt 2018. aastal Harkivis aset leidnud konverentsile kujunes ka see üritus heaks võimaluseks tutvustada Kogu Me Lugu portaalis olevaid õppematerjale ja anda Ukraina õpetajatele juhtnööre õppetöös kohaliku ajaloolise ainese kasutamiseks. Distantsõppest tingutud uued lähenemised ajaloo õpetamisele on kasvatanud huvi ka Kogu Me Lugu õppematerjalide ja intervjuude vastu. Järgmiste aastate üheks eesmärgiks on veelgi aktiivsem portaalis pakutavate võimaluste tutvustamine nii Eestis kui välismaal.

2022. aastal plaanime veelgi enam keskenduda Stalini surma järgsele perioodile, võimalusel teha tööreisi Rootsi ja lasta välja kaks lühidokumentaalfilmi, mis käsitlevad Nõukogude aega Eestis.

In September, we launched the documentary „Eestirand" by Marko Poolamets, Martin Andreller and others. This a story of one of Estonia's largest voluntary rescue operations at sea. In August 1941, during the evacuation of Tallinn, Estonia's biggest cargo ship Eestirand was heading towards Kronstadt and was hit by a bomb. The people from the Prangli Island and Neeme Village saved more than 2,500 people from perishing in the sea. These tragic events were part of the Juminda naval battle.

We have posted a weekly video or documentary on our YouTube channel since June, in order to reach a wider international audience.

On 9 December, we participated in an online conference for teachers that was organised in Dnipro, Ukraine. Just like the 2018 conference in Kharkiv, this was an excellent opportunity to present the study materials on the Kogu Me Lugu portal and explain how to use local history for study purposes to the Ukrainian teachers. The new ways of teaching history during the period of distance learning have truly increased interest in our educational materials and interviews. We intend to be even more active in introducing the possibilities of our portal both in Estonia and abroad over the coming years.

The plans for 2022 include greater focus on the period following the death of Stalin, two short documentaries about the Soviet period in Estonia, and possibly another visit to Sweden.

Vello Hindreuse poeg Heiki Hindreus oma isa pildinäitusel „Jutustus Siberimaast" Patarei vanglas. Foto: Eesti Mälu Instituut

Heiki Hindreus, son of Vello Hindreus, at his father's photo exhibition „Ballad of Siberia" at Patarei Prison. Photo: Estonian Institute of Historical Memory

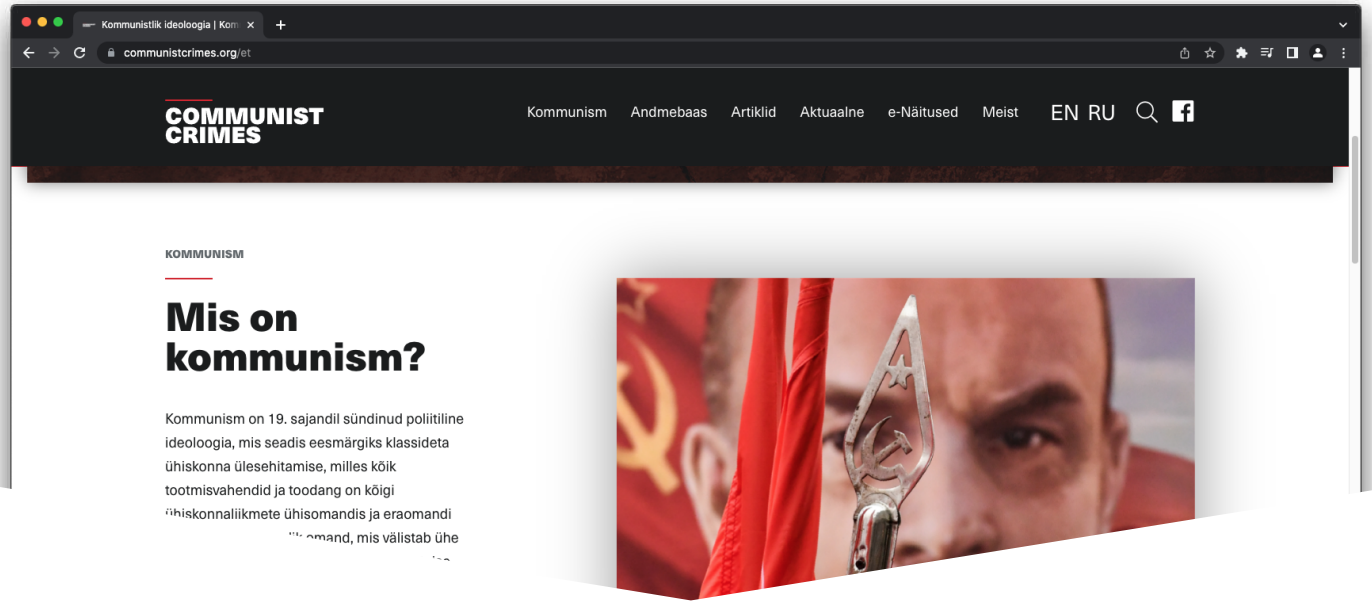

Portaal „Kommunismikuriteod“ kasvatab lugejaskonda

CommunistCrimes Portal's Visitor Numbers are Increasing

ALLAR TUI,

portaali communistrimes.org toimetaja / Editor of the communistrimes.org portal

Portaali communistcrimes.org („Kommunismikuriteod“) eesmärk on suurendada rahvusvahelist teadlikkust erinevatel aegadel kommunistlike diktatuuride poolt toime pandud inimsusevastastest kuritegudest üle maailma. Portaal on eesti, inglise ja vene keeles ning sisaldab kommunistlikku terrorit kogenud riikide andmebaasi, akadeemilisi ja üldharivaid artikleid, veebinäituseid ning palju muud.

2019. aastal uuel kujul käivitatud portaali lugejaskond ületas 2021. aastal 200 000 inimese piiri ja see on regionaalselt väga kirju. Portaali ambitsiooniks on saada 20. sajandi kommunistlike režiimide kuritegude valdkonnas populaarseimaks veebiinfoallikaks.

2021. aastal tegime koostööd autoritega enam kui kümnest riigist. Mõnel juhul võeti portaali kaastöö tegemiseks toimetusega iseseisvalt ühendust. Kokku avaldasime portaalis 36 uut artiklit. Olgu siinkohal ära toodud vaid mõned: Richard Overy (Briti ajaloolane, Kuningliku Ajalooseltsi liige) võrdlev ülevaade natsionaalsotsialismi ja nõukogude kommunismi mäletamisest ilmus 23. augustil, totalitarismiohvrite rahvusvahelisel mälestuspäeval, ning avaldati ka ERR-i uudisteportaalis; Edward Kanteriani (Kenti ülikooli ajalooprofessor) kaheosalise artikli esimene osa

The objective of the communistcrimes.org portal is to raise awareness about crimes against humanity committed at different times by communist dictatorships worldwide. The info in the portal is in Estonian, Russian and English. The portal contains a database of countries that have suffered from communist terror, academic and popular scientific articles, online exhibitions and many other materials.

We re-launched the portal in 2019. By 2021, its worldwide readership exceeded 200,000. The portal aims to become the most popular online information channel on 20th century communist crimes.

We cooperated with authors from more than ten countries in 2021. In some instances, they contacted the portal on their own initiative. Altogether we posted 36 new articles on the portal. Here are just a few examples: Richard Overy (British historian, Fellow of the Royal Historical Society) asked in an article published on 23 August, the European Day of Remembrance for Victims of Stalinism and Nazism, why National Socialism is remembered more than Soviet communism. The article appeared on the news portal of Estonian Public Broadcasting. At the end of August, we published the first part of the article by

kommunistliku ideoloogia ajaloolisest kujunemisest ilmus augusti lõpus ning selle järg oktoobris; avaldasime ka Anna Zofia Cichocka (Poola ajaloolane, Paweł Włodkowica instituudi juhatuse liige) artikli ajaloo kasutamisest propagandavahendina Nõukogude Liidus.

Portaali lisati ka mitmed Eesti Mälu Instituudi teadurite kirjatööd. 22. septembril tähistatava vastupanuvõitluse päeva puhul avaldasime Peeter Kaasiku (Eesti Mälu Instituudi vanemteadur) kolmeosalise artikli dissidentlusest. Selle lühem kokkuvõte avaldati ERR-i uudisteportaalis.

25. märtsil, märtsiküüditamise mälestuspäeval, tegime veebis kättesaadavaks valiku 1949. aasta märtsiküüditamise operatsiooni „Priboi" Eestit puudutavatest dokumentidest, mida on praeguseks vaadatud juba üle 5000 korra. Kindlasti pakuvad need ka edaspidi huvi küüditatud sugulaste lugude uurijatele ja laiemalt kõigile Eesti lähiajaloost huvitatud inimestele. Uudislugu dokumentide avaldamise kohta ilmus ka mitmetes meediaväljaannetes.

Oleme uuendanud andmebaasi, mis kajastab kommunistlike režiimide ajalugu ja nende režiimide toimepandud terrorit riikide kaupa. Nüüdseks on 21 riigi puhul kättesaadav põhjalikum käsitlus ja 26 riigi kohta olemas lühiülevaade. Eelmise aasta lõpul lisandus pikem ülevaade kommunistlikust terrorist Peruus. 2022. aasta alguses peaks ilmuma artikkel Kambodžast. Andmekogu täiendamine on pidevalt jätkuv töö, mille pikaajalisem eesmärk on kirjeldada kõiki kommunistliku režiimi all kannatanud riikide kogemust.

Aprillis käivitus portaali eestikeelsel lehel uus vestlussari "Punanurk", mille raames intervjueeris Eesti Mälu Instituudi juhatuse liige Sergei Metlev ajaloolasi, uurijaid ja arvamusliidreid ning esitas küsimusi kommunistlike režiimide pärandi kohta. Praeguseks on avaldatud kaks intervjuud, üks kommunistlikust Hiinast ja teine punasest terrorist Eesti Vabadussõjas. Lähiajal on plaan avaldada intervjuu 1941. aasta sõjasuvest Eestis. Lisaks avaldasime kaks intervjuud Gruusia ja Albaania ajaloolastega, mis käsitlevad kommunismi ajalugu ja pärandit. 26.–28. oktoobril Tallinnas toimunud Euroopa mälusümpoosioni raames intervjueerisime Constanze Itzel'it (Euroopa Ajaloo Maja direktor) ja Dorottya Baczoni't (Terrori maja muuseum), kes rääkisid oma asutustest ning kommunismiteema kureerimisest muuseumides. Ülekanne sümpoosionist on portaalis järelvaadatav.

Augustis täienes portaali veebinäituste rubriik kolme

Edward Kanterian (History Professor of the University of Kent) about the development of communist ideology through history. Part two was published in October. Also in October, we posted an article by Anna Zofia Cichocka (Polish historian, Member of the Board of the Paweł Włodkowic Institute) about history as a tool of communist propaganda in the Soviet Union.

Several articles by the Institute's scholars were also posted on the portal. On the occasion of the Resistance Day on 22 September in Estonia, we published a three-part article on the dissident movement by Peeter Kaasik (Senior Researcher of the Estonian Institute of Historical Memory). A brief summary was also posted on the Estonian Public Broadcasting's news portal.

On 25 March, the Day of Remembrance of the March Deportations, we posted a selection of documents pertaining to Estonia in operation „Priboi", the code name assigned to the deportations in March 1949, that have been viewed more than 5,000 times already. Such documents are sure to be of interest for people who wish to learn about the fate of their deported relatives, or in general to anyone interested in the recent history of Estonia. Several media outlets covered the publication of these documents.

We also renewed the database about the history of communist regimes and the terror committed in those countries. As a result, the database now contains in-depth information about 21 countries and brief summaries about 26 countries. At the end of last year, we added a longer overview about the communist terror in Peru. An article about Cambodia will follow at the beginning of 2022. Work is ongoing with the database, with the long-term objective of describing all communist regimes.

In April, the portal's Estonian language website started a series of conversations, called "Punanurk" (Red Corner). Sergei Metlev, Board Member of the Estonian Institute of Historical Memory, interviewed historians and researchers to discuss the heritage of communist regimes. Two interviews have been posted already – one about communist China and the other about red terror during the Estonian War of Independence. Next in line is an interview about the war in Estonia in the summer of 1941.

Georgian and Albanian historians also gave interviews on the history and heritage of communism, which were posted on our portal. Within the framework of the European Remembrance Symposium, held in Tallinn from 26 to 28 October, we interviewed Constanze

uue näitusega. 20. augustil, mil möödus 30 aastat Eesti iseseisvuse taastamisest, avaldasime Eesti Mälu Instituudi koostatud näituse „Vastupanu Nõukogude võimule Eestis 1940–1991", mis kajastab ajalooliste fotode, dokumentide, mälestuste ja ülevaadete abil Eesti inimeste vastupanu ligi pool sajandit kestnud okupatsioonivõimule nii kodus kui paguluses.

23. augustil, rahvusvahelisel kommunismiohvrite mälestuspäeval, avaldasime koostöös Tallinna Ülikooli tudengitega virtuaalnäituse märtsiküüditamisest. Näitus valmis projektõppeaine ELU (Erialasid Lõimiv Uuendus) raames Mare Oja ja Linda Kaljundi juhendamisel. Kuu lõpus avaldati Hongkongi inimõiguslaste poolt valminud ja meie teadurite toimetatud näitus „Vabadusketid: Balti keti pärand Hongkongis", mille eesmärk on näidata solidaarsust hongkonglastele nende kommunismivastases vabaduspüüdes. Näitus on veebis saadaval inglise keeles.

Kõik nimetatud materjalid on vabalt kasutatavad ja sobivad näiteks õppetööks, kirjutise ettevalmistamiseks või lihtsalt oma teadmiste avardamiseks. Täiendame portaali sisu uute materjalidega pidevalt.

Alanud aastal soovime panna veel rohkem rõhku kommunistlike režiimide kirjeldamisele väljaspool Euroopat ning täiendada riikide andmebaasi Aasia ja Ladina-Ameerika regioonide osas. Soovime laiendada autorite ringi ja kaasata portaali täiendamisesse uusi inimesi. Soovime leida võimalusi oma materjalide esitlemiseks rahvusvahelisel tasandil, mis omakorda suurendab portaali kasutatavust. Selleks on kavas teha koostööd teiste riikide asutuste ja meediaväljaannetega.

Portaaliga saab
tutvuda aadressil /
The portal can be found
at the address
CommunistCrimes.org

Itzel (Director of the House of European History) and Dorottya Baczoni (House of Terror Museum), who spoke about their respective institutions and how the issues of communism were dealt with. The recording of the whole event is available on the portal.

In August, three new exhibitions were added to the portal's e-exhibitions section. To mark the 30th anniversary of the restoration of Estonia's independence on 20 August, we opened the exhibition „Resistance to the Soviet Regime in Estonia 1940–1991", created by the Institute. Photos, documents, memoirs, and historical accounts were used to depict resistance to the occupying forces by the Estonian people at home and in exile during almost half a century.

On 23 August, European Day of Remembrance for Victims of Stalinism and Nazism, we launched another e-exhibition about the March deportations. The exhibition was designed in cooperation with students of Tallinn University as part of the university-wide LIFE (Learning in Interdisciplinary Focused Environment) project. The project supervisors were Mare Oja and Linda Kaljundi.

At the end of August, we posted the exhibition „Chains of Freedom: The Baltic Way's Legacy in Hong Kong", prepared by human rights activists of Hong Kong and edited by our researchers. The exhibition shows our solidarity with the people of Hong Kong in their fight to be free from communism and is available online in English.

All newly posted and earlier materials can be used freely and are well suited for educational purposes, conducting research, or just simply extending one's horizons. New materials are added to the portal on a regular basis.

In 2022 we intend to focus more on describing communist regimes outside Europe. We will continue to add information about Asian and Latin American countries to the database. We wish to find new authors and contributors, and we are looking for ways to present our materials internationally, to make the portal available for a wider audience. To achieve this, we are going to work in cooperation with foreign institutions and media outlets.

Kommunismiohvrite e-memoriaal: tähendusrikas töö nimede taga

Memorial for the Victims of Communism's Electronic Database: the Work behind the Names

HELDIN ALLIK, ÜLLE KRAFT,

Eesti kommunismiohvrite e-memoriaali andmehaldurid /
Data Administrators of the Electronic Database of the Memorial to Estonia's Victims of Communism

Seoses 70 aasta möödumisega juuniküüditamise massioperatsioonist keskendusime 2021. aastal eelkõige 1940–1941. aastatel represseeritute andmete täpsustamisele. Sel perioodil toimunud poliitilised repressioonid päädisid 14. juunil 1941 massiküüditamisega.

Paraku on tollane küüditamist puudutav dokumentatsioon ühelt poolt Eesti arhiivides säilinud lünklikult, teisalt on olemasolevad dokumendid äärmiselt vigaderohked.

Eelkõige leidub ebatäpsusi küüditatute nimede kirjapildis ja sünniaegades. Hoolimata pereregistri andmebaasist ja võimalusest kontrollida andmeid rahvastikuregistrist, on paljude isikute ühene tuvastamine äärmiselt aeganõudev.

2021. aastal alustas Eesti Mälu Instituut ettevalmistusi 1945. aastal Eestist küüditatud sakslase Georg Heitmanni päeviku trükis avaldamiseks. Selle teksti toimetamisel kerkinud küsimuste lahendamise käigus tegelesime põhjalikumalt ka küüditatud sakslaste nimekirja täpsustamisega.

Koostöös Sotsiaalkindlustusametiga oleme koostanud represseeritute pensionitoimikute andmebaasi, mille alusel koostasime päringu rahvastikuregistrile. Selle päringu vastuse andmete töötlemine jätkub 2022. aastal. Nende andmete puhastamise ja korrastamise tulemusel on kommunismiohvrite andmebaasi lisandumas paljude Siberis sündinud laste nimed, mis on tänaseni puudunud.

Isikute mõttes arvuliselt väike, kuid omaste jaoks äärmiselt oluline osa meie tööst on andmebaasi korrastamine e-memoriaali tagasiside kaudu saadud paranduste ja täiendustega. Lisaks tagasiside vormi kaudu tehtud täpsustustele ja päringutele laekub pidevalt päringuid nii e-posti, tavaposti kui telefoni teel.

Traditsiooniliselt on päringute hulk kõige suurem küüditamise mälestuspäeva eel ja järel; ajal, mil ka meedia

This year, 70 years passed from the 1941 June deportations. Hence, we focused mainly on clarifying the data of the victims of repressions in 1940–1941. The political repressions of the period culminated with the mass deportations on 14 June 1941.

Unfortunately, the documents concerning the operation that can be found in the Estonian archives are incomplete to say the least, and what can be found is plagued by errors. This applies mainly to the incorrect spelling of the deportees' names and dates of birth. Thus, unambiguously establishing the identity of many individuals is extremely time-consuming, even though we have access to the Family Registry of Estonia of the period and can verify the data in the current Population Register.

In 2021, the Estonian Institute of Historical Memory started preparations for publishing the diary of Georg Heitmann, an Estonian German who was deported in 1945. As we were working to find answers to questions that had arisen in the process, we also took a closer look at clarifying the list of German deportees.

In cooperation with the Social Insurance Board, we created a database of the repressed persons' pension files, and made enquiries to the Population Register based on that. Processing the responses received continues in 2022. As a result of clearing and organising the data, the names of children born in Siberia (who were missing to date) will be added to the victims of communism database.

A small, but important part of our work is devoted to correcting and clarifying the data in the electronic database on the basis of feedback received from the victims' relatives. In addition to the feedback form, we also get corrections and enquiries by e-mail, mail, and telephone.

Usually, we are approached most frequently before and after the Days of Remembrance of Deportations,

Siberisse küüditatud eestlased. Pilt on annetatud Eesti Mälu Instituudile represseeritu perekonna poolt.

Estonian deportees in Siberia. The photo is donated to the Estonian Institute of Historical Memory's collection by the repressed person's family.

memoriaalile suuremat tähelepanu pöörab. Küsimusi laekub nii Eestist kui võõrsilt; meile on kirjutatud Venemaalt, mitmest Euroopa riigist, USAst ja Kanadast. Me oleme südamest tänulikud inimestele, kes leiavad mahti oma sugulaste andmete täiendamiseks. Kui instituut vajab ise andmebaasi täiendamiseks infot, on sugulased reeglina valmis abistama.

Püüame aidata ka neid inimesi, kes mingil põhjusel oma sugulasi e-memoriaalilt ei leia, olgu need siis Suvesõjas surnud, lahingus langenud või muul moel e-memoriaalile mittekuuluvad isikud. Saame neid abistada vajaliku arhiivimaterjali otsingul või asjakohasesse ametiasutusse suunamisel.

Eelkirjeldatud töö tulemusena koostati 2021. aasta kevadeks nimekiri 250 kommunismiohvrist, kelle nimed seni memoriaali mälestusseinal puudusid. 14. juunil, leinapäeva mälestusüritusel, avati mälestusseinal nende nimedega viis lisatahvlit. Ohvrite nimesid lisandub lähiaastatel veelgi, kuna mahuka arhiivimaterjali läbitöötamine võtab veel aastaid.

Kommunismiohvrite andmebaasi täiendamisel oleme saanud abi mitmelt koostööpartnerilt. Nõu ja jõuga on alati abiks Rahvusarhiiv. Ligipääs digiteeritud kartoteekidele säästab märgatavalt arhiivitööle kuluvat aega, kuid vajalik on ka vahetu töö arhiivisäilikutega.

Väga suurt abi saime Siseministeeriumi rahvastiku toimingute osakonnalt, kes aitas meid kinnipidamisasutustes surnud isikute andmete otsimisel. Omalt poolt saame aeg-ajalt rahvastikuregistris täiendada ja täpsustada nende isikute andmeid, kes surid vangistuses, kuid kelle sünni- ja surmaandmeid ei olnud registril puuduliku info tõttu võimalik kokku viia.

which is also a time when the memorial gets most media coverage. We get questions from Estonia and abroad; people have written to us from Russia, several European countries, US and Canada. We are sincerely grateful to the people who come forward and update the data about their relatives. When the Institute approaches the victims' relatives for further information, they usually are very helpful.

We also try to help people who for some reason cannot find their relatives in the electronic database, either because they were killed during the Summer War, fell in battle, or were not included in the database for some other reason. We can offer them assistance in finding materials in the archives or referring them to the appropriate authority that might be able to help.

By spring 2021, we had compiled a list of 250 victims of communism, whose names had been missing from the Wall of Remembrance. Five name plaques with these names were added to the Wall of Remembrance on 14 June, the National Day of Mourning. More names of victims are sure to be added in the coming years, for processing the voluminous material will take years.

Several partners have helped us with additions to the database of victims of communism. The staff of the National Archives of Estonia has always offered their helping hand. Access to digitized catalogues helps save a lot of time in the archives. However, work with original archival records is still necessary.

The Ministry of the Interior's Population Facts Department helped us a lot with finding data about persons who died in prisons. Sometimes we can be of assistance to the Population Register ourselves, forwarding additional data about persons who died in prisons, for example in cases when the register was unable to combine the names with correct dates of birth and death due to lack of relevant information.

Thanks to the staff of the Social Insurance Board, we have an overview of all persons who have received the so-called pension for unlawfully repressed persons since 2004. The data of many individuals who were born in Siberia are still missing from the electronic database, but their names will be added in 2022.

Despite the fact that the story of every deportee is

Nõukogude vangilaagrist vabanenud mehed. Pilt on annetatud Eesti Mälu Instituudile represseeritu perekonna poolt.

Men freed from a Soviet labour camp. The photo is donated to the Estonian Institute of Historical Memory's collection by the repressed person's family.

Tänu Sotsiaalkindlustusametile on meil olemas ülevaade kõigist represseeritutest, kes alates 2004. aastast hakkasid saama nn represseeritu pensioni. Täna puuduvad e-memoriaalilt veel paljude Siberis sündinute andmed, nende nimed jõuavad e-memoriaali 2022. aastal.

Küüditatute lood on hoolimata oma erakordsusele omavahel alati ka mõneti sarnased. Vaatamata sügavale inimlikule traagikale natuke argised, isegi stoilised. Toome teieni kaks sellist lugu; muutmata kujul, kuid täisnimedeta, sest selline oli paljude inimeste saatus.

1. Kui 25.03.1949 öösel tulid küüditajad tütre perele järele, oli majas ka külla tulnud ema Anna. Anna väimees oli surnud 1945. aastal ja poeg 1947. aastal, mõlemad Venemaal vangilaagris. Kuigi Anna küüditatute nimekirjas ei olnud, lisati ta tütre juures, köögilaua taga, nimekirja ja viidi koos tütre perega ära. 25. märtsil mindi järele ka poja perele. Kuigi minia pages metsa ja pojatütar oli tuttavate juures redus, viidi kodust ära kaks poega. Pojatütar saadi samuti kätte ja viidi Siberisse. Anna oli asumisel tütre pere juures, ta oskas veidi vene keelt ja jagas perele kohalikke teateid. Pool aastat pärast küüditamist ta suri. Tütretütre mälestuses on hetk, mil vanaema Anna surnukeha oli kodus lavatsil, talle olid külge hakanud suured valged täid, neid kutsuti "muretäideks", ja ema püüdis neid tappa. Anna maeti kohalikule karjamaale, kus tütretütar käis hiljem loomi karjatamas.

2. Oma rahvust tuli salata. 1945. aastal küüditati sakslasi ja isa viidi ära, ema põgenes. Tütardel oli passis rahvuseks sakslane, kuid nad rikkusid selle küüditamise kartuses ära: kallasid tinti peale ja rebisid selle koha välja. Kui küüditajaid nähti tulemas, ütles isa, et tema ei ole kellelegi kurja teinud ja ei lähe kuhugi peitu. Sõdurid piirasid maja ümber. Hommikul oli aiamaa tallatud, kurgipeenar maatasa ja õunapuualune oli tooreid õunu täis. Ema pääses, ta oli hüpanud aknast

unique, there are always some similarities. The stories are extremely tragic, and yet mundane, even stoic. We hereby share two stories, without names, for such was the fate of many people.

1. When the deporting operatives came after the family of the daughter in the night of 25 March 1949, they also found her mother Anna there, who was visiting. Anna's son-in-law had died in 1945 and her son in 1947, both in a prison camp in Russia. Although Anna was not listed as a deportee, she was added then and there, at her daughter's kitchen table, and was taken together with the daughter's family. The operatives also went after the son's family on 25 March. Although the daughter-in-law had fled into the woods and the grandson was hiding with friends, two other sons were taken. The grandson was also caught and sent to Siberia. Anna lived in exile together with her daughter's family, she knew some Russian and thus communicated local news to her family. She died six months after her arrival in Siberia. Her granddaughter remembers the moment when Anna's body was laid out at home, and she saw great white lice on her. These were called the „lice of worry" and her mother tried to kill them. Anna was buried in a local pasture, where the granddaughter would later look after the cattle.

2. You had to hide your nationality. In 1945, the Germans were deported, and my father was taken, but mother got away. The daughters' passports stated their nationality as German, but they spoiled the documents, afraid that they would be deported because of that – they poured ink on the page and ripped the page out. When they saw the operatives coming, the father said that he had done nothing wrong and would not go into hiding. The soldiers surrounded the house. In the morning, we found the garden all trampled, the cucumber bed ruined and raw apples under the tree. The mother escaped, she jumped out of the window and hid herself in the potato field, later in hay-stacks and grain-stacks, and then stayed with relatives until the danger passed. They came looking for her on three occasions, in order to send her to Siberia too. Father was illiterate, in Russia he asked other people to write his letters home. At first, he went logging with others in the woods, later

välja ja peitis end kartulivagude vahele. Hiljem varjas end viljahakkides, heinaaunades, sugulaste juures, kuni olukord rahunes. Teda käidi otsimas kolm korda, et saata teistele järele. Isa oli kirjaoskamatu, Venemaal lasi kirju koju võõrastel kirjutada. Algul käis ta koos teistega metsatöödel, hiljem oli juhutöödel. Põhiline toit oli läätsesupp ilma lihata. Kes käis tööl, sai 400 grammi leiba päevas. Kes olid vanad ja haiged, tööl käia ei suutnud, nemad said päevas 200 grammi leiba. Heinrichile saadeti kodust pakke soolapekiga, rasvaga, tangainetega, villaste sokkidega, kinnastega. 1954. aasta septembris jõudis ta koju, seljas vatijope.

he was doing all sorts of odd jobs. They mainly had to eat lentil soup without any meat. Those who went to work were given 400 grams of black bread a day. The elderly and the sick, who could not work, only got 200 grams a day. Heinrich was sent packages from home – salted pork, lard, cereal, woollen socks, and mittens. In September 1954, he finally got back home, wearing a Russian fufaika.

Represseeritute lähedaste tagasiside

Soovin jätkuvalt õnnestumisi ja edu, et kõik meie tuhanded ja tuhanded represseeritud leiaksid koha selles kaunis memoriaalis.

Maaja

Tänuväärne töö neid inimesi mälestades, kes on pidanud kannatama ja läbi elama sealsed raskused.

Helle

Väga positiivne oli leida tema [vanaisa] andmed elektroonilisest andmebaasist, suur tänu juba tehtud otsingute ja töö eest.

Kadri

Teete SUURT ja TÄNUVÄÄRSET tööd, mille eest ei jõua ära KIITA! AITÄH, et Te olete olemas!

Liivia

Tere, käisime memoriaali juures täna lapsega, leidsin ka sugulased üles ja lisasime sinna küünlad ja lille.

Vaido

Südamest tänulik, et selline mälestusmärk on kõigile nendele hingedele püstitatud.

Jana

Aitäh, et olete võtnud meie perekonna kurba saatust edasi uurida ja täiendada andmeid. Jõudu ja ikka päikest päevadesse.

Maie

Feedback from the Relatives of Repressed Persons

I wish you success and good luck in making sure that all the thousands of our repressed persons find their names on this beautiful Wall of Remembrance.

Maaja

Excellent work in commemorating the people who had to suffer and experience all these hardships.

Helle

I was really glad to find my grandpa's data in the electronic database; many thanks for tracing these people and all your good work.

Kadri

You are doing a GREAT and LAUDABLE job. I cannot PRAISE you enough! THANKS for being there!

Liivia

We visited the Memorial today with our kid, found the relatives, lit a candle, and left a flower.

Vaido

I thank you from the bottom of my heart for creating such a monument for all the poor souls.

Jana

Thank you for taking up the job of further investigating the sad story of our family to find more information about it. Good luck and may the sun always shine on you!

Maie

Rahvusvahelised suveülikoolid ehitavad ajaloosildu

International Summer Schools Building Bridges of History

ELI PILVE,

Eesti Mälu Instituudi teadur-projektijuht / Researcher and Project Manager of the Estonian Institute of Historical Memory

Alates 2018. aastast iga-aastaselt toimuv Eesti Mälu Instituudi rahvusvaheline suveülikool on saanud nii populaarseks ettevõtmiseks, et toimus sel aastal juba kahes vahetuses. Idee laienemiseks saime tegelikult väga argistel põhjustel, mis omakorda tõestab, et nii mõnestki halvast sünnib teinekord head.

Nimelt toimus 2020. aastal rahvusvaheline ajalooõpetajatele suunatud suveülikool koroonapiirangute tõttu vaid Balti riikide gümnaasiumiõpilastele. See õnnestus arvatust pareminigi, mistõttu otsustasime korraldada 2021. aasta suvel kaks suveülikooli järjest.

The Estonian Institute of Historical Memory has been organizing the International Summer Schools since 2018. They have become so popular that this year we had to organise two sessions. The idea to expand our Summer School activities came about for pretty mundane reasons, which goes to show that bad things sometimes lead to good ones.

Due to Corona restrictions, only upper secondary school students from the Baltic states could participate in the 2020 International Summer School. As it turned out more successful than expected, we

Suvekooli saabunud õpetajad ja ajaloolased.
Foto: Eesti Mälu Instituut.

Teachers and historians arriving at the Summer School.
Photo: Estonian Institute of Historical Memory.

Esimeses osalesid traditsiooniliselt ajalooõpetajad ja -üliõpilased alates magistriastmest; teises gümnaasiumiõpilased ja ajaloo eriala bakalaureusetudengid. Mõlemas grupis oli 40 osalejat, esimeses esindatud 20 riiki, teises kaheksa. Õpilastegrupis juba teist aastat järjest osalenud Viljandi Gümnaasiumi õpilane Karl-Kristofer Alp valis hiljem koolis uurimistöö teemaks oma perekonna represseerimise loo, pälvides sellega esikoha Vabariigi Presidendi ajaloo-alaste uurimistööde võistlusel gümnaasiumi kategoorias, aga ka Rahvusarhiivi eripreemia. Karl-Kristoferi sõnul sai ta oma uurimistööks inspiratsiooni just instituudi suvekoolidest.

Instituudi iga-aastane suveülikool keskendub Teisele maailmasõjale, selle järelmitele ja kommunismikuritegudele Eesti kogemusest lähtuvalt. Programm varieerub igal aastal, kuid avapäeval külastatakse alati Eesti kommunismiohvrite memoriaali Maarjamäel, endise Patarei vangla näituseala ja Pagari tänava konge endises KGB peakorteris Tallinna vanalinnas.

Suveülikooli neljapäevane programm sisaldab igal aastal teemakohaseid filme, loenguid, külastusi erinevatesse muuseumidesse ja mälupaikadesse. Sel aastal pühendasime programmis eraldi päeva ka metsavendlusele ja nende meeste-naiste mälestusele, kes võitlesid Eesti iseseisvuse eest ja Nõukogude võimu vastu Teise maailmasõja ajal ning järel.

2021. aasta osalejatele jäi kahtlemata eredalt meelde käik Kakerdaja rappa, kus asuval saarel on siiani näha säilmed kunagisest metsavendade punkrist. Punkrisaarel elasid aastatel 1952–1955 kohalikud metsavennad Endel Allak, Max ja Benita Loodis ning Vambola Vaaderpall. Punker põletati haarangu käigus, kus Endel Allak sai küll haavata, kuid pääses koos Loodiste abielupaariga põgenema. Vaaderpall oli vahistatud juba varem.

Indrek Tarand andis rabas metsavendlusest ja selle nüanssidest põhjaliku ülevaate, millele järgnes piknik ja suitsusaun Kollassaarel koos looduskoolitaja Erki Vaikre ülevaatega metsa olulisusest eestlaste pelgu- ja hingepaigana. Kollassaare on ühtlasi tuntud eesti romaaniklassika tüviteosest „Tõde ja õigus“, seal elas nimelt Hundipalu Tiidu prototüüp.

Esimest korda oli sel aastal programmis ka Kaitseliidu

decided to have two Summer Schools in 2021. The first Summer School was traditionally for history teachers and Master's level history students; upper secondary school and Bachelor's level students participated in the second one. Both groups had 40 participants, with 20 countries represented in the first one, and eight countries in the second. Karl-Kristofer Alp, who attended our Summer School in the students' group for the second year already, later chose to write about repressions suffered by his own family as a school research project. His work won first prize in the President of the Republic's competition of history research papers in the category of upper secondary school students; in addition, he was awarded a special prize by the National Archives of Estonia. He said that he had been inspired by the Institute's Summer School.

The Institute's annual Summer School focuses on Estonia's experience in the Second World War, its consequences and the suffering caused by communist crimes. The programme varies every year. On the first day however, the students traditionally visit the Memorial to the Victims of Communism at Maarjamäe, the Patarei Prison exhibition area, and the prison cells of the KGB former headquarters at Pagari Street in Tallinn's Old Town.

The Summer School's four-day programme consists of thematic films, lectures, visits to museums and memory sites. This year, one day was dedicated to Forest Brothers and the memory of the brave men and women who fought for Estonia's independence and against Soviet regime during and after the Second World War.

The participants doubtlessly have vivid memories of the trip to the ruins of the Forest Brothers' bunker on an island in Kakerdaja Bog. This is where local Forest Brothers Endel Allak, Max and Benita Loodis, as well as Vambola Vaaderpall lived from 1952 to 1955. The bunker was ambushed and burnt down, Endel Allak was wounded, but Max and Benita Loodis helped him escape. Vaaderpall was arrested some time earlier.

Indrek Tarand gave a thorough and nuanced overview about the Forest Brothers, followed by a picnic and smoke sauna in Kollassaare. Nature instructor Erki Vaikre spoke about the significance of woods for Estonians as a safe haven, and place to be one with one's soul. Kollassaare is also known from one of Estonia's foundational literary works, the novel „Truth and Justice“, as the place where the prototype of Hundipalu Tiit, a character in the book, used to live.

Suvekooli saabunud õpilased.
Foto: Eesti Mälu Instituut.

Students arriving at the Summer School.
Photo: Estonian Institute of Historical Memory.

Lääne maleva külastus, kus osalejad said lähemalt tutvuda vabatahtliku riigikaitse ja selle ajalooga, mille hulka kuulub paraku ka sunniviisiline organisatsiooni laiali saatmine ja relvade omastamine okupatsioonivõimu poolt 1940. aastal.

Kõik suvekoolis käsitletud teemad päädisid aruteludega. Neist elavaim oli tundlike ajalooteemade käsitlemine ja ideoloogiliste väärtushinnangute põrkumine koolitunnis, sest detailid võivad olla muutunud, kuid probleem ise on jätkuvalt teravalt päevakorral nii Eestis kui mujal. Metoodilise külje pealt lahkas oma ettekandes probleemiasetust ajaloometoodik Mare Oja Haridus- ja Teadusministeeriumist. Õpetajail oli võimalus vahetada kogemusi, tuua näiteid probleemidest, millega neil tunnis tegeleda tuleb ning leida neile lahendusi. On oluline, et õpilastest kasvaksid demokraatiat väärtustavad kodanikud, kes ei lange totalitaarsete režiimide retoorika ohvriks, mis ahvatlevad lihtsate lahendustega keerulistele küsimustele.

Eesti Mälu Instituudi suveülikoolid toimusid koostöös Saksamaa Liitvabariigi Suursaatkonna, Eesti Endiste Metsavendade Liidu ja Eesti Sõjamuuseumi – Kindral Laidoneri Muuseumiga. Aitäh koostööpartneritele ja osalejatele!

A visit to the Lääne District of the Defence League was another first this year. The participants learned about voluntary national defence and its history. It has to be noted though, that one episode in the history was the liquidation of the Defence League and confiscation of their weapons by the occupying forces in 1940.

All subjects dealt with in the Summer School were followed by discussions. The most heated discussions concerned tackling sensitive issues of history and the clash of ideological values in the classroom. Even though details may have changed, the core problems remain topical both in Estonia and elsewhere. Mare Oja, Adviser of the Ministry of Education and Research, dealt with the methodological aspects of the problem. Teachers shared their experiences with regard to issues that came up in class and considered possible solutions. All this is necessary so that the students can become citizens who appreciate democracy and do not fall victim to the totalitarian regimes' rhetoric, which tend to tempt people with simplified answers to complicated matters.

The Summer Schools of the Estonian Institute of Historical Memory were organised in cooperation with the Embassy of the Federal Republic of Germany, Association of Former Forest Brothers of Estonia, and the Estonian War Museum – General Laidoner Museum. Many thanks to the partners and participants!

Toimunud üritused

Events in 2021

Koroonaviiruse pandeemia jättis jälje ka 2021. aastale. Sellele vaatamata korraldasime mitmeid üritusi, mis tõid kokku sadu inimesi.

The Covid-19 pandemic left its mark on our activities in 2021. Still, we organised many events and hundreds participated.

25. märtsil, märtsiküüditamise mälestuspäeval süütasime koos noorteorganisatsioonide ja riigiesindajatega Eesti kommunismiohvrite memoriaali koduaias üle 300 küünla märtsiküüditatute mälestuseks. Samal õhtul värvus Patarei vangla, üks kommunistliku terrori sümboleid, traditsiooniliselt punaseks ning selle müüridele ilmusid arvud >20 000 (1949. aasta märtsis küüditatute arv) ja 1949.

On 25 March, the Day of Remembrance of the March Deportations, we lit more than 300 candles in the Home Garden of the Memorial to Estonia's Victims of Communism to commemorate the victims of the deportations, together with youth organisations and state representatives. In the same evening, the walls of Patarei Prison – one of the symbols of communist terror – turned traditionally red and the numbers „>20 000" (the number of people deported in March 1949) and „1949" appeared on the wall.

3. juunil avasime Patarei vangla hoovis näituseala „Kommunism on vangla" kolmanda hooaja. Avaüritusel esitlesid arhitektuuribüroo KOKO ja loovagentuur MOTOR tulevase Patarei rahvusvahelise kommunismiohvrite mälestusmuuseumi ühist võidukavandit, mis osutus riigihankel parimaks. Esilinastus ka eksperimentaalne dokumentaalfilm „Patarei" (režissöör Riho Västrik, 2021). Kohalviibijaid tervitas Patarei kompleksi omanik Urmas Sõõrumaa.

On 2 June, we opened the third season of the *Communism is Prison* exhibition area at Patarei Prison. At the opening event, KOKO Architects and the exhibition design company MOTOR jointly presented the winning design of the International Museum for the Victims of Communism to be established in Patarei Prison by 2026. A short experimental documentary, titled „Patarei" (director Riho Västrik, 2021) premiered as well. The owner of the Patarei complex, Urmas Sõõrumaa, greeted the people who attended the event.

4. juunil korraldasime kinos Sõprus tänuürituse märtsiküüditamise aastapäevale pühendatud kirjandivõistluse „Kiri küüditatule" ning holokausti mälestuspäevale pühendatud esseevõitluse autoritele ja nende juhendajatele. Tublidele noortele rääkis oma saatusest küüditatu Asta Tikerpäe ja autoreid tervitas Mari Klein, ajalehe Postimees esindaja ja kirjandivõistluse „Kiri küüditatule" koostööpartner. Parimad tööd avaldati Postimehes. Järgnes dokumentaalfilmi „Patarei" linastus ja arutelu režissööriga.

On 4 June, we held an event at the „Sõprus" cinema to thank the participants and supervisors of two essay competitions: „Letter to a Deportee" and the Holocaust Remembrance Day essay competition. Asta Tikerpäe shared her experiences as a deportee with young people. Mari Klein, a representative of our cooperation partner from daily newspaper Postimees, gave a welcome speech. The best essays were published in the newspaper. The event was followed by the screening of „Patarei" documentary, and a discussion with the film director ended the evening.

14. juunile eelneval nädalal korraldasime koostöös ajalehega Postimees veebimälumängu „1941. aasta traagiline suvi", mille küsimused keskendusid juuniküüditamisele, sõjasündmustele ja taganeva Punaarmee ning pealetungiva Saksa armee korraldatud terrorile. Mälumängus osales mitusada Postimehe portaali lugejat.

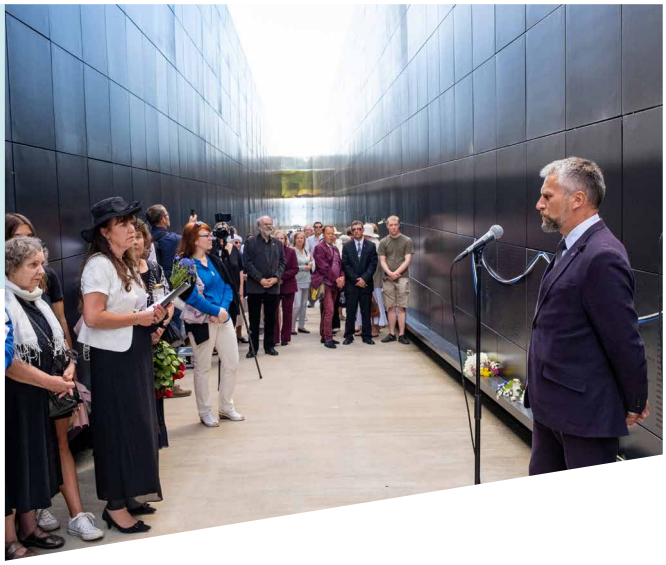

In the week preceding 14 June, we organised an online quiz, „The Tragic Summer of 1941", in cooperation with the Postimees newspaper. The questions were about the June deportations, the events of the war, the terror committed by the retreating Red Army and the advancing German Army. Several hundred readers of the Postimees portal participated in the quiz.

14. juunil, leinapäeval, korraldasime koostöös Justiitsministeeriumiga mälestustseremoonia ja -kontserdi Eesti kommunismiohvrite memoriaalis. Mälestusürituse raames avasime memoriaali mälestusseinal uued nimeplaadid 250 kommunismiohvri nimedega, kelle saatus selgus viimase aasta uurimistöö tulemusena. Nimeplaatide avamisel võttis sõna Veeve Kalme, Siberis väikelastena hukkunud kolme venna sugulane. Kõnelesid Eesti Vabariigi President, Riigikogu esimees, justiitsminister ning represseeritute ja noorte esindajad. Artistid Ott Lepland ja Liisi Koikson esitasid armastatud eesti muusikapalu.

On 14 June, the National Day of Mourning, we organised a memorial ceremony and concert at the Memorial to Estonia's Victims of Communism. We added new plaques with 250 names to the Wall of Remembrance – people of whose fate we learned over the course of research conducted during the past year. Veeve Kalme, a relative of three baby brothers who died in Siberia, spoke at the opening of the name plaques. Other speakers included the President of the Republic, President of the Riigikogu, Minister of Justice, and representatives of the victims of repressions and youth organisations. Singers Ott Lepland and Liisi Koikson performed favourite pieces of Estonian music.

15. juunil toimus loovvõistluse „Eesti mälumajakad“ autasustamine Stenbocki majas. Konkursi patrooniks oli Eesti Vabariigi peaminister Kaja Kallas. Foto- ja filmihuviliste ülesandeks oli jäädvustada üle Eesti mälestuspaiku, mis on seotud siin toime pandud Nõukogude repressioonidega. Žürii otsustas autasustada 21 autorit. Kõige enam leidis kajastust Patarei vangla ja Eesti kommunismiohvrite memoriaal, aga ka mitmed teised mälestuspaigad.

On 15 June, the award ceremony of the creative competition „Estonian Beacons of Memory“ took place in Stenbock House, the seat of the Estonian Government. The Estonian Prime Minister Kaja Kallas was the patron of the competition. We invited people interested in photography and film to capture memorial sites related to Soviet repressions committed in Estonia. The panel of judges decided to award prizes to 21 authors. The most popular sites were Patarei Prison and Memorial to Estonia's Victims of Communism, but many other sites were put forward as well.

25.–30. juulil toimus suveülikool õpetajatele ja noortele ajaloolastele.

From 25 to 30 July, we organised the Summer School for teachers and young historians.

1.–6. augustil toimus suveülikool gümnasistidele ja bakalaureuseastme ajalootudengitele.

Suveülikoolide programmid keskenduvad inimsusvastaste kuritegude ja inimõiguste rikkumise ajaloole Teise maailmasõja ajal ja järel, mida tutvustati Eesti kogemusest lähtuvalt. Külastati mälupaiku ja muuseume, kuulati huvitavaid loenguid ning vaadati teemakohaseid filme. Arutleti ajaloo õppimise ja õpetamise olulisuse üle ning vahetati kogemusi ja ideid tundlike ajalooteemade käsitlemisel keskkonnas, kus ideoloogilised väärtushinnangud võivad omavahel põrkuda.

From 1 to 6 August, Summer School for upper secondary school students and Bachelor's level history students took place.

The Summer Schools' programmes focus on the history of crimes against humanity and violations of human rights during and after the Second World War, and are based on Estonia's experience. We visit memory sites and museums, listen to interesting lectures, watch thematic films and hold discussions on why studying and teaching history is important. We also share our experiences and ideas about how to teach sensitive issues of history in an environment where ideological values could clash.

17. augustil avasime Patarei vangla hoovis koostöös Hongkongi inimõiguslastega näituse „Vabadusketid: Balti keti pärand Hongkongis“. Näituse eesmärk on näidata solidaarsust hongkonglastele nende kommunismivastases vabaduspüüdes. Näitus andis lühiülevaate Hongkongi olukorrast ja hongkonglaste nõuetest inimõiguste austamise ning vabaduse saavutamisel, mis 2019. aastal kulmineerus Balti keti eeskujul inimketi ja massimeeleavaldusena. Inglise keeles on näitus jätkuvalt vaadatav portaalis communistcrimes.org.

On 17 August, we opened the exhibition „Chains of Freedom: The Baltic Way's Legacy in Hong Kong“ in Patarei Prison courtyard. The exhibition was prepared in cooperation with the human rights activists of Hong Kong. Our aim was to show our solidarity with the people of Hong Kong in their fight to be free from communism. The exhibition gave a brief overview of the situation in Hong Kong, and the demands of the people of Hong Kong for human rights and freedom, culminating in 2019 as a mass demonstration in the form of a human chain, reminiscent of the Baltic Way in 1989. The exhibition is available on the communistcrimes.org website in English.

23. augustil, rahvusvahelisel totalitaarsete režiimide ohvrite mälestuspäeval toimus Eesti kommunismiohvrite memoriaalis mälestustseremoonia. Kõnelesid justiitsminister Maris Lauri, represseeritute esindaja Arnold Aljaste ja Eesti Mälu Instituudi juhatuse esimees Meelis Maripuu.

On 23 August, the European Day of Remembrance for Victims of Stalinism and Nazism, a memorial ceremony was held at the Memorial to Estonia's Victims of Communism. The speakers included Minister of Justice Maris Lauri, representative of repressed persons Arnold Aljaste, and Chairman of the Board of the Estonian Institute of Historic Memory Meelis Maripuu.

19. augustil avasime Tallinna Tammsaare pargis välinäituse „Vastupanu Nõukogude võimule Eestis 1940–1949“ (kuraator Eli Pilve). Rändnäitus kajastab ajalooliste fotode, dokumentide, mälestuste ja ülevaadete abil kümnete tuhandete Eesti inimeste julgeid ja ennastohverdavaid tegusid ligi 50 okupatsiooniaasta vältel. Pärast Tallinna külastas näitus veel Haapsalut, Pärnut, Raplat ja Paidet ning jätkab teekonda mööda Eesti maakondi. Näituse tekstid on koostatud eesti, inglise ja vene keeles ning näitus on vaadatav ka veebis.

On 19 August, we opened an outdoor exhibition, „Resistance to the Soviet Regime in Estonia 1940–1991“, in Tammsaare Park in Tallinn (curator Eli Pilve). The exhibition shows through photos, documents, memoirs, and historical accounts the courageous and self-sacrificing acts of the Estonian people during the almost 50 years of occupation. After Tallinn, the exhibition travelled to Haapsalu, Pärnu, Rapla and Paide, and continues touring in Estonia. The texts of the exhibition are in Estonian, English and Russian, and it is also available online.

21. septembril, vastupanuvõitluse päeval ja 1944. aasta suurpõgenemise aastapäeval, korraldasime koostöös Inimõiguste Instituudiga Tallinnas Vabaduse väljakul avaliku arutelu "1944: raskete valikute aasta". Vestlust sai jälgida otsepildis ERR-i ja Postimehe portaalide vahendusel. Vestlusel arutasid omaaegseid hirme, ootusi ja lootusi langetatud valikute ja elusaatuste taga Tallinna Ülikooli võrdleva kirjandusteaduse professor Eneken Laanes, Tallinna Ülikooli ajaloo, arheoloogia ja kunstiajaloo keskuse vanemteadur Aivar Jürgenson ning Tartu Ülikooli uusima aja kaasprofessor Jaak Valge. Vestlust modereeris ajakirjanik Joonas Hellerma.

On 21 September, we marked the Day of Resistance and the anniversary of the 1944 Great Escape by holding a public discussion, „1944: A Year of Difficult Choices" in Tallinn's Freedom Square. The event was organized jointly with the Estonian Institute of Human Rights, and it could be followed live via the portals of Estonian Public Broadcasting and the Postimees newspaper. Associate Professor of Comparative Literature and Cultural Analysis of Tallinn University Eneken Laanes, Senior Researcher of the Institute of History, Archaeology and Art History of Tallinn University Aivar Jürgenson, and Associate Professor of Modern and Contemporary History of the University of Tartu Jaak Valge spoke about the fears, expectations and hopes behind the choices made in 1944 and their impact on people's lives. The discussion was moderated by journalist Joonas Hellerma.

17. oktoobril avasime koostöös Euroopa Mälu ja Solidaarsuse Võrgustikuga (ENRS) Tallinnas Vabaduse väljakul suurnäituse „Pärast suurt sõda. Uus Euroopa 1918–1923", mis jäi avatuks 2. novembrini. Interaktiivne näitus mõtestab sõdadevahelise perioodi tormilist algust, pöörates erilist tähelepanu Kesk- ja Ida-Euroopa ajaloole. Näitus käsitleb aastatel 1918–1923 Euroopas toimunud erakordseid kultuurilisi, majanduslikke ja sotsiaalseid muutusi.

On 17 October, we opened the outdoor exhibition, „After the Great War. A New Europe 1918-1923" in Tallinn's Freedom Square. The exhibition was compiled in cooperation with the European Network Remembrance and Solidarity (ENRS). The exhibition welcomed visitors until 2 November. The interactive exhibition is an attempt to examine the turbulent beginning of the interwar period, with a special focus on Central and Eastern European history. The exhibition analyses the extraordinary cultural, economic and social changes in Europe in 1918–1923.

26.–28. oktoobril kogunesid Tallinna Euroopa mälusümpoosionile „Mälu ja identiteet Euroopas: tänapäeval ja tulevikus“ 20. sajandi ajalooga tegelevad uurijad, aktivistid ja pedagoogid. Kokku osales kohapeal ja veebi kaudu üle 200 inimese üle maailma. Sümpoosioni peakorraldaja on Euroopa Mälu ja Solidaarsuse Võrgustik ning kaaskorraldaja Eesti Mälu Instituut. Üritust sai jälgida ka otsepildis ERR-i ja Postimehe portaalides.

From 26 to 28 October, the European Remembrance Symposium titled „Memory and Identity in Europe: Present and Future“ took place in Tallinn. It brought together researchers, activists and teachers from all over the world. Altogether, there were approximately 200 participants, joining both in person and online. The main organiser of the Symposium is the European Network Remembrance and Solidarity, and this year's co-organiser was the Estonian Institute of Historical Memory. Live broadcast of the Symposium was available via the portals of Estonian Public Broadcasting and the Postimees newspaper.

Täname oma partnereid ja sõpru

Eesti Mälu Instituudi asutajad ja nõukogu liikmed

Rahvusvahelise Kommunismiohvrite Mälestusmuuseumi toetajad

Eesti Mälu Instituudi töötajad, praktikandid ja vabatahtlikud

Kõik koostööpartnerid avalikus- ja erasektoris,
üritustel esinejad, sõbrad ja kaasamõtlejad

Toeta meid / Support us

Kui soovite anda Eesti Mälu Instituudi toetuseks rahalise panuse, siis kutsume üles annetama meie pangakontole. Kui soovite annetada spetsiifiliselt mõne töövaldkonna heaks, siis palun märkige see pangamakse selgitusse või saatke lisainfona meile e-postiga (info@mnemosyne.ee). Täname!

If you wish to make a financial contribution to support the Estonian Institute of Historical Memory, we appeal to you to make a donation to our bank account. If you wish to donate specifically for the benefit of a particular field of activity, please indicate it in the bank transfer explanation or send additional information to us via e-mail: info@mnemosyne.ee. Thank you!

Konto andmed

Nimi: Eesti Mälu Instituut
IBAN: EE477700771003093424
BIC: LHVBEE22
AS LHV Pank: Tartu mnt 2, 10145 Tallinn

Bank details

Name: Eesti Mälu Instituut
IBAN: EE477700771003093424
BIC: LHVBEE22
AS LHV Pank: Tartu mnt 2, 10145 Tallinn

Meiega saab ühendust

SA Eesti Mälu Instituut
Registrikood 90013822
Tõnismägi 8, 10119 Tallinn, Eesti
+372 664 5039
info@mnemosyne.ee

Contact us at

Estonian Institute of Historical Memory
Registry code 90013822
Tõnismägi 8, 10119 Tallinn, Estonia
+372 664 5039
info@mnemosyne.ee

Eesti Kommunismiohvrite Memoriaal

memoriaal@mnemosyne.ee

Memorial to Estonia's Victims of Communism

memoriaal@mnemosyne.ee

Eesti Mälu Instituut
Estonian Institute of Historical Memory

Eesti Mälu Instituudi 2021. aasta tegevuse aruanne

Aruande koostasid: Heldin Allik, Martin Andreller, Elmar Gams, Toomas Hiio, Ülle Kraft, Meelis Maripuu, Sergei Metlev, Eli Pilve, Allar Tui

Keeletoimetus: Marju Meschin

Kujundus: Egon Erkmann

Tõlge inglise keelde: Marje Einre

Illustratsioonid: Eesti Mälu Instituut, Arne Maasikas, Martin Andreller, Marko Poolamets

Aruande tekstid ja instituudi autorlusega fotod on kaetud Eesti Mälu Instituudi autoriõigusega ning nende kasutamine on võimalik omaniku loal.

© Eesti Mälu Instituut 2022

The Estonian Institute of Historical Memory Annual Report 2022

This report was compiled by: Sergei Metlev, Meelis Maripuu, Heldin Allik, Ülle Kraft, Martin Andreller, Elmar Gams, Eli Pilve, Allar Tui, Toomas Hiio

Copy editing: Marju Meschin

Design: Egon Erkmann

Translation into English: Marje Einre

Illustrations: Estonian Institute of Historical Memory, Arne Maasikas, Martin Andreller, Marko Poolamets

The texts in this report and the photographs where the Institute is marked as author are protected by copyright of the Estonian Institute of Historical Memory, and their use is possible with the permission of the owner.

© Estonian Institute of Historical Memory 2022